

Algemene Friese Onderlinge Schadeverzekeringsmaatschappij

"Zevenwouden" U.A.

Jaarverslag 2016

Inhoud

Bestuursverslag	3
Bestuursorganen	3
Bedrijfsstructuur Zevenwouden & Noorderlinge.....	4
Bericht van de Raad van Commissarissen	5
Bericht van Directie	7
Jaarrekening	22
Geconsolideerde balans per 31 december (na bestemming resultaat).....	22
Geconsolideerde winst-en-verliesrekening.....	24
Geconsolideerd kasstroomoverzicht (in duizenden euro's).....	26
Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening	27
Enkelvoudige balans per 31 december (na bestemming resultaat)	58
Enkelvoudige winst-en-verliesrekening	60
Toelichting op de enkelvoudige jaarrekening	62
Overige gegevens	81
Statutaire regeling betreffende de bestemming van de winst	81
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	82

Zevenwouden

De Eenhoorn 2, 8932 NX Leeuwarden
Postbus 901, 8901 BS Leeuwarden

Bestuursverslag

Bestuursorganen

Algemene Vergadering van Afgevaardigden

E.J. Boiten
G. Doornhof
S.S. Hellinga
H.A. Hofmeester (tot 20-05-2016)
A.B. de Jong
G.L.G. Schweigmann
A.N.J. Slot
W.R. Tigchelaar
J. van der Zee
P. van der Zee

Raad van Commissarissen

C.B. Mulder, voorzitter
S. Faber
W.O. Sierksma

Auditcommissie

W.O. Sierksma, voorzitter
S. Faber

Directie

W.R.D.W. Nauta, voorzitter a.i. (*vanaf 14-06-2016*)
B.P. Posthumus

Accountant

KPMG Accountants N.V.

Bedrijfsstructuur Zevenwouden & Noorderlinge

De Algemene Friese Onderlinge Schadeverzekeringsmaatschappij "Zevenwouden" U.A. (verder: Zevenwouden), is een onderlinge waarborgmaatschappij met uitgesloten aansprakelijkheid.

Onderling verzekeren vormt de basis van ons bestaan. Onderling staat voor samenwerken, partnerschap en de verbinding maken met de samenleving. Wij willen succesvol zijn in een veranderende markt en daarom zullen wij het samen moeten doen.

Noorderlinge

Noorderlinge is het platform waarmee Zevenwouden het intermediair bedient. De naam Noorderlinge verwijst naar onze oorsprong als onderlinge en staat synoniem voor alle eigenschappen die het noorden kenmerken.

Zevenwouden kiest met de 'Noorderlinge'-propositie nadrukkelijk voor intensivering van samenwerking met het intermediair. Samenwerking, partnerschap en persoonlijk zaken doen zijn belangrijke waarden. Door de combinatie van een volmachtbedrijf en 'eigen risicodragerschap' kunnen we een full service concept aanbieden aan ons intermediair. Dit doen we onder de merknaam 'Noorderlinge'.

Zevenwouden als verzekeraar en risicodragers

Statuten

- De naam van de Maatschappij is Algemene Friese Onderlinge Schadeverzekeringsmaatschappij "Zevenwouden" U.A.
- De Maatschappij heeft haar zetel in Heerenveen.
- Het werkgebied van de Maatschappij strekt zich uit tot geheel Nederland.
- De (oud-) leden van de Maatschappij zijn niet aansprakelijk voor schulden van de Maatschappij en zijn niet verplicht om in enig ten tijde van de ontbinding van de Maatschappij blijvend tekort bij te dragen.

Raad van Afgevaardigden (RvA)

De Maatschappij kent een Algemene Vergadering van Afgevaardigden die bestaat uit minimaal zeven (7) en maximaal vijftien (15) Afgevaardigden, die uit en door de leden worden gekozen. De Raad van Afgevaardigden wordt jaarlijks bijeengeroepen voor één juli ter vaststelling van de jaarrekening van de Maatschappij.

Raad van Commissarissen (RvC)

De Maatschappij kent een Raad van Commissarissen bestaande uit tenminste drie (3) en maximaal vijf (5) leden. De Raad van Commissarissen houdt toezicht op (het beleid van) de Directie en op de algemene gang van zaken in de Maatschappij en de daarmee verbonden onderneming en richt zich bij de vervulling van zijn taak naar het belang van de Maatschappij en de daarmee verbonden onderneming. De Raad van Commissarissen staat de Directie met raad ter zijde.

Audit Commissie (AC)

Heeft als belangrijkste taak de toezichthoudende rol van de RvC ter zake financiële aangelegenheden te vervullen en om de financiële verantwoording meer diepgang te geven.

Directie

De Directie bestaat uit tenminste twee leden. De Directie is belast met het besturen van de Maatschappij. De verantwoordelijkheid voor het (risico)bestuur van Zevenwouden ligt onverminderd bij de Directie als geheel. De Directie formeert een management- of business team met andere leden uit de organisatie voor een betere coördinatie en samenhang van verschillende taken en disciplines.

Bericht van de Raad van Commissarissen

Samenstelling Raad van Commissarissen

De samenstelling van de Raad van Commissarissen is ongewijzigd in 2016. Zevenwouden heeft drie commissarissen, ieder met een eigen achtergrond en expertise. De heer C.B. Mulder fungeerde als voorzitter en mevrouw S. Faber als vicevoorzitter en de heer W.O. Sierksma als lid. De heer W.O. Sierksma is tevens voorzitter van de Auditcommissie waarvan ook mevrouw S. Faber deel uitmaakt.

Auditcommissie

In 2016 heeft de benoeming van de nieuwe accountant KPMG plaatsgevonden voor de controle van de jaarrekening met ingang van het boekjaar 2016. Er is veel aandacht besteed aan het selectieproces. De Auditcommissie is nauw bij dit proces betrokken geweest.

Vergaderingen

Gedurende 2016 is de Raad van Commissarissen 7 maal bijeen geweest en de Auditcommissie 4 maal. Aan de orde zijn onder meer geweest; de strategie, meerjarenbegroting, risicoprofiel, opzet en werking risicobeheersing, het kapitaalbeleid, solvabiliteit en Solvency II, de verdere afhandeling van de fraude 2015, de reorganisatie in 2016 en volmacht beheersing. Daarnaast heeft de voorzitter periodiek contact gehad met de directie over de actuele onderwerpen.

Algemeen

De Raad van Commissarissen ziet terug op een productief, uitdagend en bewogen jaar. De verdere afhandeling van de interne fraude uit 2015 hebben we als een leerzaam traject ervaren, waarin opnieuw de positieve attitude van zelfkritisch vermogen én reflectie van alle betrokken medewerkers heeft bijgedragen aan verdere inzichten en voornemens tot verbetering. Onder leiding van de in medio 2016 aangestelde interim-directeur W.R.D.W. Nauta is op basis van een intensieve dialoog met alle betrokken medewerkers, de strategische (her-) positionering van Zevenwouden ter hand genomen. In deze dialoog is ook de Raad van Commissarissen nadrukkelijk betrokken. De aangescherpte voornemens zijn ook bij het intermediair getoetst en goed ontvangen. Op dit moment zijn de budgettaire doelen doorgerekend en omgezet in operationele plannen. De Raad van Commissarissen constateert dat deze plannen zowel intern als extern reeds positief bijdragen aan ons resultaat.

Samenwerking directie

De Raad van Commissarissen heeft uitgebreid en frequent met de directie van gedachten gewisseld over het feitelijk gewenste resultaat van alle voornemens en concrete acties. Er is veel 'samen' opgetrokken ten behoeve van ons bedrijf zonder de noodzakelijke 'afstand' tot de eindverantwoordelijke directie uit het oog te willen verliezen.

Permanente educatie en zelfevaluatie

De Raad van Commissarissen heeft in de afgelopen jaren de leergang voor toezichthouders bij een externe partij (PE-deskundigheidsbevordering) gevolgd. In het voorjaar van 2017 laat de Raad van Commissarissen een zelfevaluatie uitvoeren onder begeleiding van een externe partij. De Raad van Commissarissen gaat binnenkort samen met de directie het PE-programma Directeuren-Raden van Bestuur en Commissarissen 2017-2019 onder begeleiding van een externe partij volgen.

Strategie en doelstellingen

Een duurzaam en zelfstandig Zevenwouden staat ons allen voor ogen. We geloven in de kracht van een klantgerichte en coöperatieve verzekeraar als Zevenwouden en de daaruit voortvloeiende binding met het intermediair en de uiteindelijke markt. Er is daarmee voor Zevenwouden een solide basis en goed perspectief.

De Raad van Commissarissen is ervan overtuigd dat in een uitstekende samenwerking met de directie en het personeel de ingezette kwaliteitsverbeteringen en groei doelstellingen tot een zeer goed presterend Zevenwouden zullen leiden.

Compliance

De aanstelling van een ervaren compliance officer a.i. heeft nadrukkelijk bijgedragen tot de verdere completering van ons toetsingskader. De Raad van Commissarissen verwacht dit toetsingskader volledig gecompleteerd en geïmplementeerd te hebben in 2017.

IT

Er is een begin gemaakt met de verdere stroomlijning van werkprocessen en de onderliggende administratieve basis. De adequate inzet van IT middelen en de verdere ontwikkeling van IT voorzieningen zijn voorwaardelijk voor de voorgenomen groei én noodzakelijke kostenbeheersing.

Personeel

In 2016 is een voor ons bedrijf substantiële reductie van het personeel doorgevoerd. Dergelijke processen vergen veel van het management en betrokkenen. De Raad van Commissarissen heeft zich dat ook gerealiseerd en spreekt haar waardering uit voor de meer dan positieve mentaliteit van de 'Noorderlingen'. In het voorjaar van 2017 wordt er een marktconform functie-loongebouw geïmplementeerd om zo een goed fundament te leggen voor de verdere ontwikkeling van HR-processen, ten behoeve van een blijvende kwalificering van ons betrokken personeel voor het behalen van onze ambities.

Tot slot

De Raad van Commissarissen is tevreden over de ontwikkeling van Zevenwouden in 2016. Ondanks dat er nog punten zijn ter verbetering is er ruimte voor enige tevredenheid, onder andere voor wat betreft de verbeterende financiële resultaten, een mooie groei van de portefeuille en het langjarig kunnen voldoen aan de verplichtingen op het gebied van Solvency II. De Raad van Commissarissen spreekt haar erkentelijkheid uit naar de directie, sleutelfunctionarissen en alle andere medewerkers voor hun bijdrage aan deze resultaten.

Leeuwarden, 21 april 2017

C.B. Mulder, voorzitter

S. Faber, commissaris

W.O. Sierksma, commissaris

Bericht van Directie

Nederlandse schadeverzekeringsmarkt 2016

De Nederlandse verzekeringsmarkt beweegt zich in een periode waarin er sprake lijkt te zijn van een consolidatieslag. Het aantal schade- en levensverzekeraars neemt de afgelopen jaren af. Ook zien we in toenemende mate dat er sprake is van een concentratie van verzekeraars. De concentratie van schadeverzekeraars brengt met zich mee dat de vijf grootste verzekeraars op de schademarkt een marktaandeel hebben van ongeveer 50 procent. Daarnaast hebben de onderlinge schadeverzekeraars een marktaandeel van ongeveer 37 procent. De kleinere en onderlinge schadeverzekeraars zijn in tijden van toenemende druk op kosten en vooruitsnellende technologie nog steeds in staat om een positieve klantwaardering te scoren. De schadebranche stelt steeds hogere eisen aan kennisintensieve toepassingen, voortschrijdende klantinteractie en de wijze waarop moet worden omgegaan met veranderende behoeften en wensen van de verzekerden. De ontwikkeling van het claimedrag van verzekerden is hierbij een aandachtspunt. Verzekerden stellen zich actiever op waar het gaat om de verwoording van beleving en service dan in het verleden. Ook de maatschappelijke beeldvorming rondom voorwaarden, dekking en premiestelling verandert mede onder invloed van de toegenomen transparantie in de dienstverlening.

Alle spelers op de schademarkt zien in toenemende mate dat partijen elkaar opzoeken, combinaties vormen, samengaan, waarbij de strategische zoektocht in deze markt ertoe leidt dat nieuwere vormen van dienstverlening, alweer in hun tweede levensfase zijn beland en op hun toegevoegde waarde worden beoordeeld.

Voor onderlinge schadeverzekeraars liggen er kansen. Deze worden mede ingegeven door het feit dat de marktpositionering, ondanks het gebruik van moderne technologie door de concurrentie, van oudsher dichter bij verzekerden is en daardoor ook persoonlijker. Dit laat zich gelden in een jaarlijks lagere schaderatio dan de grotere maatschappijen. Daar tegenover staat de hogere kostenratio die onderlingen er toe dwingt om op gepaste wijze, zeer gericht, moderne technologie in hun bedrijfsvoering in te zetten. Daarnaast is het van belang om naast het aanbieden van schadeverzekeringen aandacht te houden voor risicodifferentiatie, schadelastbeheersing en ondernemerschap.

Visie Noorderlinge op de dienstverlening

De integratie naar Noorderlinge, als label en propositie van Zevenwouden voor alleen het intermediair, is in 2016 verder uitgebouwd. Noorderlinge biedt een uitgebreid palet aan schadeverzekeringen voor de particuliere en zakelijke klant. Wij streven naar verdieping en continuïteit in de relatie met het intermediair met het doel tot een vruchtbare samenwerking te komen. Hierbij staat wederkerigheid, vertrouwen en dus partnerschap met ons intermediair hoog in het vaandel.

Het intermediair speelt in onze dienstverlening de enige en belangrijkste rol als financieel adviseur van de eindklant. Wij hebben hierin in 2016 verdere stappen gezet. In onze bedrijfsvoering staat de ondersteuning en advisering naar het intermediair centraal. Hierbij is het persoonlijke contact en de korte lijnen met het intermediair onontbeerlijk. Deze maken dat wij hierin wederom succesvol hebben kunnen zijn. Het intermediair heeft dit in 2016 wederom zeer gewaardeerd. Doelstelling is om deze aanpak voor de toekomst te behouden en verder uit te bouwen, waarbij nadrukkelijk wordt gekeken naar verdergaande automatisering ter ondersteuning hiervan.

Ontwikkelingen verslagjaar 2016

Nieuwe directievoorzitter a.i.

De vacante directiefunctie is na een zorgvuldig selectieproces en goedkeuring van De Nederlandsche Bank ("DNB"), per 14 juni 2016 ingevuld met de benoeming van de heer Nauta. Deze kandidaat vervult de functie op ad interim basis voor een afgesproken termijn.

Personeel

De noodzaak om de operationele kosten te verminderen heeft er helaas toe geleid dat er in 2016 een reorganisatie heeft plaatsgevonden. Hierbij is een zestal medewerkers boventallig verklaard. Gedurende 2016 zijn deze medewerkers na goedkeuring UWV afgevoerd. Het ontslag van alle betrokken medewerkers was in 2016 afgewikkeld. In de transitie naar een nieuwe formatie hebben wij gebruik gemaakt van flexibel inzetbare externe medewerkers. Daarnaast hebben wij voor specifieke deelgebieden ook een beroep gedaan op externe specialistische kennis, bijvoorbeeld op het gebied van Human Resources.

Voor de komende jaren verwachten wij dat, mede ingegeven door de ambitieuze omzetdoelstellingen, er in samenhang met zeer specifiek toegepaste technologie een stabilisatie van het personeelsbestand is te verwachten.

Beëindigde (verlieslatende) uitgaande volmachtcontracten

Zevenwouden heeft in 2015 besloten een drietal uitgaande volmacht contracten per 1 januari 2016 te beëindigen. De meerjarige gemiddelde performance van deze contracten voldeed niet aan de rendementseisen die Zevenwouden stelt. Per 1 januari 2017 heeft Zevenwouden tevens deelname aan een agrarische pool beëindigd om vergelijkbare redenen.

Groei in basisportefeuille

In 2016 is gebleken dat ondanks het ingecalculeerde verloop vanuit in 2015 beëindigde uitgaande volmachten, er nadrukkelijk netto groei is behaald in de portefeuille van Noorderlinge (inclusief Zevenwouden). Ratio hierachter is gebleken dat hernieuwde commerciële aandacht bij het intermediair in vele gevallen direct leidt tot extra productie. Voor 2017 is een extra relatiemanager aangenomen voor Midden- en Zuid-Nederland om mede te ondersteunen bij het realiseren van de commerciële doelen voor 2017.

Jaarplan 2017

In 2016 is ervoor gekozen om in de aanpak van het jaarplan 2017 te werken in plenaire sessies waarin het voltallige personeel zijn/haar bijdrage heeft kunnen leveren. Dit heeft ertoe geleid dat het jaarplan 2017 kan rekenen op een draagvlak vanuit de gehele organisatie. Een ieder is bekend met de doelstellingen en het is duidelijk welke acties en projecten ertoe zullen bijdragen dat de gestelde doelstellingen zullen worden gehaald.

Grote schades

Boekjaar 2015 was een jaar met een (voor Zevenwouden) hoge frequentie aan grote schaden, namelijk een zestal dat het eigen behoud van het herverzekeringsprogramma overtrof. Boekjaar 2016 laat een sterk verbeterde frequentie in grote schades zien met slechts één (brand)schade die het eigen behoud overtrof.

Inrichting compliance

Door vertrek van de eigen compliance officer in juni 2016 is via het Nederlands Compliance Instituut een ervaren compliance officer ingehuurd met de opdracht de compliance functie verder te professionaliseren en de compliance thema's verder te implementeren.

Activiteit op Noorderlink

Noorderlink is een portaal waarbinnen ons aangesloten intermediair voor de particuliere verzekeringsproducten (AnderLicht Particulier) aanvragen kan verrichten, mutaties kan doorvoeren en offertes kan opvragen. In 2016 constateren we dat het aantal transacties binnen ons serviceportaal, Noorderlink, wederom sterk is toegenomen. De stijgende trend zet zich in 2017 onverminderd voort.

Strategie

Zevenwouden als specialist in brandverzekeringen kiest met Noorderlinge nadrukkelijk voor de rol als aanbieder van een breed pakket aan schadeverzekeringen in onze AnderLicht Particulier (ALP) en AnderLicht Zakelijk (ALZ) proposities. Hiermee kunnen intermediairs een optimaal verzekeringspakket samenstellen voor hun relaties. Noorderlinge is hierbij aanbieder van zowel standaard- als maatwerkoplossingen voor zowel het particuliere als het zakelijke segment. Zevenwouden kiest daarbij exclusief voor het intermediair als distributiepartner. Zevenwouden onderscheidt zich als verzekeraar van andere verzekeraars door sterk in te steken op de relatie, de persoonlijke contacten met al onze medewerkers, laagdrempeligheid, ruimte voor maatwerk en beschikbare expertise.

De verzekeringsbranche is sterk in beweging. De concurrentie blijft groot mede als gevolg van het gebruik van internet, vergelijkingssites, serviceproviders en buitenlandse toetreders op de verzekeringsmarkt. Verzekeraars worstelen met hun businessmodel. De marges zijn dun. Daarbij zijn de wettelijke eisen waaraan verzekeraars moeten voldoen, streng. Onder Solvency-II zijn deze eisen nog verder verscherpt. De noodzaak om kostenefficiënt te werken neemt hierdoor toe. Voor een bestendige zelfstandige toekomst van Zevenwouden is commerciële groei, doorgaande beheersing van de kosten, verbetering van het verzekeringstechnisch resultaat en verdere optimalisering in productvoering en processen voorwaardelijk. Dit zijn de belangrijkste speerpunten voor de komende jaren.

Zevenwouden blijft kritisch kijken naar de inzet van uitgaande volmachten. Uitgaande volmachten moeten naast het leveren van een financiële bijdrage ook passen bij de bedrijfsvoering van Noorderlinge. Een strategische fit en verzekeringstechnisch rendement zijn daarvoor randvoorwaardelijk.

Organisatie

Governance

Verzekeraar Zevenwouden kent een statutair benoemde directie (2 leden) en een Raad van Commissarissen (3 leden). De Algemene Vergadering van Afgevaardigden bestaat thans uit een 9 leden en komt minimaal éénmaal per jaar bijeen voor de vaststelling van de jaarrekening.

De directie heeft een beleidsbepalende rol en de Raad van Commissarissen heeft een toetsende rol en houdt toezicht op het gevoerde beleid.

De Directie is gedurende het jaar, naast de hierboven genoemde ontwikkelingen periodiek met de Raad van Commissarissen in gesprek geweest over onder meer de herijking van de strategie en de meerjarenbegroting, het risicoprofiel van ons bedrijf, de maatregelen om te komen tot risicobeheersing, solvabiliteit en Solvency II en de verdere afwikkeling van de fraude in 2015.

De Directie en de Raad van Commissarissen leggen ieder vanuit hun eigen rol verantwoording af aan de Algemene Vergadering van Afgevaardigden. De Algemene Vergadering van Afgevaardigden verleent decharge voor het gevoerde beleid c.q. toezicht en stelt ook de jaarrekening vast.

Zevenwouden conformeert zich aan Gedragscode Verzekeraars en de Codewijzer zelfregulering. Op de website van Zevenwouden is een toelichting te vinden op de Governance van Zevenwouden. Alle leden van de directie en de Raad van Commissarissen hebben de eed of belofte voor beleidsbepalers in de financiële sector afgelegd.

Kernactiviteiten

Zevenwouden is een schadeverzekeraar die zowel de particuliere als de (klein)zakelijke markt bedient. Het overgrote deel van het premievolume heeft betrekking op de branche Brand en in die branche beschikt Zevenwouden over specifieke expertise en ruime ervaring. De verzekeringsactiviteiten van Zevenwouden zijn uitsluitend gericht op de Nederlandse markt en in Nederland gelegen risico-objecten.

Maatschappelijk verantwoord ondernemen

Zevenwouden wil haar werkgeverschap een goede en sociale invulling geven. Aan goed werkgeverschap geeft Zevenwouden invulling door te faciliteren in opleidingsmogelijkheden voor haar personeel, marktconforme arbeidsvoorwaarden te bieden en in goede arbeidsomstandigheden te voorzien op haar kantoorlocatie in Leeuwarden. De directie voert op periodieke basis een transparante en constructieve dialoog met haar personeelsvertegenwoordiging. Daarnaast leent de omvang van de personele organisatie zich ervoor een hecht team te zijn. Zevenwouden investeert in het zogenaamde 'clubgevoel' middels frequente medewerkersbijeenkomsten en activiteiten met de medewerkers buiten het werk om.

Op het gebied van duurzaamheid en milieu levert Zevenwouden haar bijdrage door het wagenpark van buitendienstmedewerkers en het hoger management zo groen mogelijk aan te bieden. Het wagenpark bestaat voor het overgrote deel uit hybride auto's met een lage CO₂-uitstoot.

In 2018 is Leeuwarden de culturele hoofdstad van Europa. Zevenwouden heeft zich in het kader van dit thema aangesloten bij het zakelijke netwerk: Club2018. Daarmee levert Zevenwouden een financiële bijdrage aan de Culturele hoofdstad 2018.

Gelet op haar aard en het type onderneming dat Zevenwouden voert, is Zevenwouden niet actief op het gebied van onderzoek & ontwikkeling.

Interne beheersing

De auditcommissie van Zevenwouden houdt toezicht op de (financiële) verslaglegging van de organisatie en de bevindingen van de accountant en stelt daarnaast vanuit haar eigen onafhankelijke positie vast dat de opzet en werking van het risico- en interne beheersingssysteem voldoende waarborgen kent voor een integere en beheerste bedrijfsvoering.

Het hebben van deze inrichting maakt dat er voldoende waarborgen zijn voor het deugdelijk besturen van de organisatie, alsmede het goed kunnen vervullen van de toezichtstaak door de Raad van Commissarissen. Deze opzet past bij omvang en aard van de organisatie.

Het beheersen van de bedrijfsprocessen is voor de directie van cruciaal belang om voor de lange termijn zekerheid te bieden voor verzekerden en medewerkers. De directie aanvaardt volledige verantwoordelijkheid voor de opzet en werking van risicobeheersing en controlesystemen.

Als directie hebben wij op basis van de aard en omvang van onze onderneming gekozen voor een gematigd risicoprofiel. Voor de verdere toelichting op de beheersing van de risico's wordt verwezen naar de toelichting op de jaarrekening. Deze toelichting is een integraal onderdeel van ons jaarverslag.

Solvabiliteit

De aanwezige solvabiliteit bij Zevenwouden onder de uitgangspunten van Solvency II bedraagt per 31 december 2016 € 13.637.000. Het bedrag waarover de maatschappij minimaal moet beschikken bedraagt € 7.743.000. De solvabiliteitsmarge op basis van de Solvency II wetgeving bedroeg per ultimo 2016 aldus 176%. Zevenwouden blijft ook onder deze nieuwe regelgeving een solvabele maatschappij. Volgens de openbare toezichtgegevens van De Nederlandsche Bank bedroeg de gemiddelde solvabiliteit van schadeverzekeraars (excl. zorg) over de eerste drie kwartalen van 2016 rond 165%. Zevenwouden streeft intern een minimale 125% Solvency II ratio na.

De vereiste solvabiliteit ofwel het solvabiliteitskapitaalsvereiste ("SKV") per ultimo verslagjaar is onder te verdelen naar de volgende belangrijkste componenten:

Kapitaalsbeslag per risicogroep	Kapitaalsbeslag (x EUR 1.000)
SKV Schaderisico's	6.101
SKV Marktrisico's	1.780
SKV Tegenpartijrisico	890
SKV Overige risico's	513
Diversificatie-effect	-1.541
Vereiste solvabiliteit totaal	7.743

Het SKV schaderisico is opgebouwd uit de volgende componenten:

Type schaderisico's	Kapitaalsbeslag (x EUR 1.000)
SKV catastroferisico	4.503
SKV premie- en reserverisico	3.141
Diversificatie-effect	-1.548
SKV schaderisico	6.101

Uit de opbouw van het kapitaalsbeslag valt af te leiden dat Zevenwouden in het berekende kapitaalsbeslag het meest gevoelig is voor catastrofes.

In de SKV voor marktrisico zijn de belangrijkste risico's het renterisico, aandelenrisico en concentratierisico.

Resultaat

De winst na belastingen over het verslagjaar bedraagt € 359.000. Dit is vooruitlopend op de definitieve vaststelling van de jaarrekening toegevoegd aan het eigen vermogen. Het resultaat werd in het verslagjaar in belangrijke mate positief beïnvloed door de winst van een langlopende gerechtelijke procedure van een omvangrijk schadedossier uit het jaar 2008 alsook de positieve herwaardering van beleggingen.

Premies

Het bruto verdiende premievolume is met € 2,3 mln. afgenomen door met name de beëindiging van een aantal (verlieslatende) volmachtcontracten.

Herverzekering

Voor het jaar 2016 was een viertal collectieve herverzekeringscontracten ingekocht. Eén contract ter afdekking van schaden als gevolg van brand; een contract ter bescherming tegen catastrofes (vnl. storm) en een contract voor varia dekkingen (vnl. particuliere aansprakelijkheid). Daarnaast is er in 2016 een contract ingekocht ter bescherming van een combinatie van meerdere grote schaden. Alle contracten kennen een non-proportionele dekking, waardoor schaden binnen het afgesproken eigen behoud voor rekening van Zevenwouden blijven. Als gevolg van het gunstige schadebeeld in 2016 heeft Zevenwouden nauwelijks een beroep hoeven doen op de ingekochte dekking. De betaalde herverzekeringspremie is ten opzichte van vorig jaar gestegen omdat Zevenwouden het eigen behoud op haar catastrofeprogramma heeft verlaagd.

Beleggingen

Zevenwouden maakt gefaseerd een transitie binnen haar beleggingsportefeuille. Het accent verschuift naar een hogere verhandelbaarheid / liquiditeit van beleggingen in financiële instrumenten en optimalisatie van het kapitaalsbeslag van de beleggingsmix. Sinds 2015 heeft dit tot gevolg dat het belang in aandelen(fondsen) afneemt ten gunste van het beleggingen in vastrentende waarden en vrij opneembare spaartegoeden. Daarnaast bouwde Zevenwouden haar directe beleggingen in vastgoed in 2016 verder af.

In 2016 heeft de Europese Centrale Bank haar ruime monetaire beleid voortgezet. Het opkoopprogramma van de ECB werd uitgebreid van staatsobligaties naar kredietwaardige bedrijfsobligaties. Dit verruimende beleid heeft een drukkend effect op de rente gehad. De beleggingen van Zevenwouden in vastrentende waarden hebben van de dalende rentetendens geprofiteerd. De beleggingsfondsen zijn in totaal met € 550.000 positief geherwaardeerd in 2016.

Financiële instrumenten

Door het hanteren van financiële instrumenten als hulpmiddelen ter afdekking van financiële risico's kunnen risico's ontstaan. Zevenwouden neemt posities in primaire financiële instrumenten in vanuit het perspectief van verantwoord vermogensbeheer waarbij een zeker rendement wordt beoogd maar de kapitaalspositie voorop staat. Het beleid van Zevenwouden staat niet toe dat er zelfstandig in afgeleide financiële instrumenten (zoals derivaten) wordt belegd met het oog op afdekking van financiële risico's of vermogensbeheer. Binnen de beleggingsfondsen waarin Zevenwouden participeert is het wel mogelijk dat financiële instrumenten worden gebruikt om bepaalde financiële risico's zoals valutarisico af te dekken. Het vermogensbeheer binnen de beleggingsfondsen is uitbesteed aan een professionele vermogensbeheerder.

Volledig geconsolideerde maatschappijen

In de geconsolideerde jaarrekening zijn de volgende groepsmaatschappijen opgenomen:

Statutaire naam	Statutaire vestiging	Aandeel	
Leon Holding B.V.	Leeuwarden	100%	
HJG Adviesgroep B.V.	Bolsward	100%	dochter Leon Holding B.V.
HJG Verzekeringen B.V.	Bolsward	100%	dochter HJG Adviesgroep B.V.
Noorderlinge B.V.	Leeuwarden	100%	dochter HJG Adviesgroep B.V.

Via haar 100% dochtermaatschappij Leon Holding B.V. bezit Zevenwouden alle aandelen van HJG Adviesgroep B.V. Als dochterondernemingen van HJG Adviesgroep B.V. zijn eveneens indirect alle aandelen van Noorderlinge B.V. en HJG Verzekeringen B.V. in bezit. Eind 2015 is vanuit strategische overwegingen de bemiddelingsportefeuille van HJG Verzekeringen B.V. middels een activa-passiva transactie verkocht.

Schade

De bruto schadelast is ten opzichte van voorgaand boekjaar sterk afgenomen waardoor de bruto schaderatio verbeterde van 59% naar 28%. In de zomer van 2016 was veel berichtgeving over hagelbuien die het zuiden van Nederland teisterden en de grote schadelast die daaruit voortvloeide voor de (schade)verzekeringsbranche. Zevenwouden is in beperkte mate geraakt door dit evenement omdat haar populatie van verzekerden in die regio beperkt is. Een positief uitloopresultaat van een langlopend schadedossier uit 2008 heeft tevens in belangrijke mate bijgedragen aan de verbeterde bruto schaderatio.

Kosten & Investeringsen

In het boekjaar 2016 zijn de beheerlasten gedaald met € 266.000 naar € 4.426.000. In de verlaging van de structurele kosten worden de effecten van de in 2016 doorgevoerde reorganisatie en efficiencyverbeteringen als gevolg van de procesoptimalisatie zichtbaar. Gelet op de ontwikkelingen in de markt zal het kostenaspect een steeds belangrijkere rol gaan spelen in de concurrentieverhoudingen en zal er nog volop moeten worden ingezet op een verdere daling van de kostenratio. Toenemende regeldruk vanuit compliance en Solvency-II regelgeving leiden echter tot een verhoging van kosten. De schaalgrootte waarbinnen Zevenwouden opereert is daarbij een factor die van negatieve invloed is op de kostenratio. Om deze reden zal er blijvende aandacht zijn voor maatregelen die tot verdere kostenreductie leiden in 2017. Er zijn tijdens het verslagjaar geen investeringen van wezenlijk belang geweest.

Risicomanagement Zevenwouden

Algemeen

Zevenwouden is onderworpen aan Europese regelgeving, waarvan de naleving wordt getoetst door DNB. Solvency II is wetgeving die vanaf 2016 in werking is getreden. Solvency II schrijft onder meer voor dat een verzekeraar moet beschikken over een doeltreffend governancestelsel dat voor een gezonde en prudente bedrijfsvoering zorgt. Belangrijke pijlers hiervoor zijn: solvabiliteit, governance, risk & compliance en rapportage.

Kapitaalbeleid

Zevenwouden stuurt in haar kapitaal- en risicomanagementbeleid op basis van Solvency-II uitgangspunten. De solvabiliteitspositie meten we af aan de verhouding tussen de aanwezige en vereiste solvabiliteit. Zevenwouden houdt als minimaal noodzakelijk geachte solvabiliteit 125% van de vereiste solvabiliteit aan.

Het is niet waarschijnlijk dat de aanwezige solvabiliteit acuut daalt onder de noodzakelijk geachte solvabiliteit. Als de aanwezige solvabiliteit echter de noodzakelijk geachte solvabiliteit nadert dan zal Zevenwouden proactief maatregelen treffen om extra kapitaal te genereren of om de risico's te verminderen. Deze maatregelen staan (onder meer) beschreven in het kapitaalbeleid van Zevenwouden. Mogelijkheden om de aanwezige solvabiliteit te versterken zijn de volgende:

- premieverhoging
- kostenbesparing
- herzien van de polisvoorwaarden

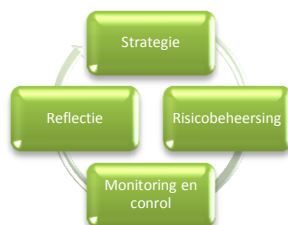
Onder het toekomstige regime van Solvency II kan de solvabiliteit ook positief worden beïnvloed door het kapitaalsbeslag van bedrijfsrisico's te verminderen waardoor de vereiste solvabiliteit omlaag zal gaan.

Maatregelen om risico's te verminderen zijn:

- verlagen risicoprofiel beleggingen
- meer herverzekeringsdekking inkopen (waaronder eigen behoud verlagen)
- afstoten van een product of (deel)markt

Door de koppeling van strategie en risicomanagement acht Zevenwouden de kans klein dat zij onder de wettelijke solvabiliteitsnorm komt.

Strategie en risicomanagement

Van strategie naar strategie een doorlopende cyclus

In haar strategie zet Zevenwouden in op focus en bestendige premiegroei om op lange termijn een zelfstandige positie in de markt te borgen. Zevenwouden kiest daarbij nadrukkelijk voor distributie via haar intermediaire netwerk en gebruikt Noorderlinge daarbij als platform. Er wordt daarbij meer focus aangebracht op homogeniteit en schaalvergroting binnen de (risico)portefeuille. Hierdoor kan de volatiliteit van de schadelast (en het daarmee samenhangende verzekeringstechnische kapitaalsbeslag) worden beperkt.

Risicobeheer(sing) Zevenwouden

Zevenwouden heeft haar risicobeheersingssysteem dusdanig ingericht dat de directie van Zevenwouden in staat wordt gesteld om op efficiënte en effectieve wijze bedreigingen die het behalen van strategische doelstellingen in de weg staan vroegtijdig te signaleren en vervolgens te beheersen.

Zevenwouden heeft zich bij het bepalen van haar risicomanagementraamwerk laten inspireren door de Financiële Instellingen Risicoanalyse Methode (FIRM-model), welk model is ontwikkeld door DNB. Dit raamwerk visualiseert de mate waarin risico's van invloed zijn op de organisatie en de solvabiliteit. Dit raamwerk biedt Zevenwouden tevens ondersteuning bij het bepalen van de juiste beheersmaatregelen om risico's te mitigeren. Vervolgens wordt beoordeeld of Zevenwouden de restrisico's accepteert.

Binnen het risicobeheersingssysteem van Zevenwouden is de risicomanagementfunctie verantwoordelijk voor het vaststellen, het uitvoeren, het monitoren en, waar nodig, het bijstellen van het algehele risicobeleid. De directie draagt daarbij altijd de eindverantwoordelijkheid. De risicomanagementfunctie legt het risicobeleid ter goedkeuring voor aan de directie. De raad van commissarissen houdt toezicht op het gevoerde risicobeleid van Zevenwouden. Daartoe bespreekt de raad van commissarissen het risicoprofiel van Zevenwouden en beoordeelt hij op strategisch niveau of kapitaalallocatie en liquiditeitsbeslag in algemene zin in overeenstemming zijn met de goedgekeurde risicobereidheid.

Het risicobeheersingssysteem van Zevenwouden omvat onder meer het door Zevenwouden gevoerde risicobeleid, risicobereidheid en het beoordelen van de eigen risico's en de solvabiliteit van Zevenwouden.

Risicobereidheid en risicoprofiel

Door de risico's die tijdens de uitoefening van de bedrijfsactiviteiten kunnen ontstaan tijdig vast te stellen, te analyseren, te meten, te beheersen en te controleren, wil de directie van Zevenwouden minimaal 125% van de SCR aanhouden als interne solvabiliteitseis. Geen enkel reëel evenement mag de solvabiliteit met meer dan 25% schaden. Het doorlopen van de risicobeheercyclus, waarvan de Own Risk Solvency Assessment ("ORSA") deel uitmaakt, levert waardevolle nieuwe inzichten op. Deze inzichten kunnen worden gebruikt om de risicobereidheid en –profiel bij te stellen. Door middel van de doorrekening van diverse stress-scenario's in de ORSA wordt de passendheid van deze interne solvabiliteitseis getoetst. Uit deze doorrekeningen is gebleken dat deze eis passend is voor Zevenwouden waarbij voldoende veiligheidsmarge in acht wordt genomen ten opzichte van de wettelijke ondergrens van 100%.

Beoordeling van het eigen risico en de solvabiliteit (ORSA)

In het kader van het risicobeheer vereist Solvency II dat elke verzekeraar haar eigen risico's en haar solvabiliteit beoordeelt. De verzekeraar dient haar algehele solvabiliteitsbehoefte vast te stellen aan de hand van die risico's waaraan zij blootstaat dan wel in de toekomst zou kunnen blootstaan. De verzekeraar behoort vervolgens te waarborgen dat zij over voldoende kapitaal beschikt om in haar algehele solvabiliteitsbehoefte te kunnen voorzien. Deze beoordeling vindt plaats door middel van de jaarlijkse Own Risk Solvency Assessment. De ORSA van Zevenwouden biedt inzicht in de effectiviteit van het risicobeheer en de weerbaarheid van Zevenwouden tegen stress-scenario's die de solvabiliteitspositie kunnen bedreigen over een tijdshorizon van vijf toekomstige jaren. De ORSA maakt integraal deel uit van het risicobeheersingssysteem van Zevenwouden.

Het ORSA-proces wordt minimaal jaarlijks doorlopen. De risicomanagementfunctie heeft in nauw overleg met directie en de Raad van Commissarissen triggers gedefinieerd, waarna een gehele of gedeeltelijke ORSA dient te worden uitgevoerd.

Op basis van de uitgevoerde ORSA 2016 kan Zevenwouden concluderen dat haar solvabiliteitsratio in voldoende mate impactvolle stress-situaties kan opvangen met het beschikbare risicokapitaal. Daarnaast wil Zevenwouden benadrukken dat solvabiliteit voor Zevenwouden niet het enige kengetal is dat zij gebruikt om haar organisatie te beoordelen.

De ORSA is goedgekeurd door directie en raad van commissarissen en ingediend bij DNB.

Werking van risicomanagement

Jaarlijks worden de bruto risico's (exclusief beheersmaatregelen) middels een brede uitvraag binnen de organisatie en de netto risico's (na werking beheersmaatregelen) bepaald. De netto risico's moeten binnen de risicobereidheid vallen.

Uit de door Zevenwouden uitgevoerde ORSA is gebleken dat de belangrijkste risico's (in aflopende volgorde) die Zevenwouden bedreigen de volgende zijn:

- Catastroferisico. Dit is het risico op schade door grote evenementen (zoals stormen).
- Renterisico, het risico dat de waarde van een financieel instrument zal fluctueren als gevolg van verandering in de marktrente.
- Marktrisico, het risico dat de waarde van een financieel instrument zal fluctueren als gevolg van veranderingen van marktprijzen, veroorzaakt door factoren die uitsluitend gelden voor het individuele instrument of de emittent ervan, of door factoren die alle instrumenten die verhandeld worden in de markt beïnvloeden.
- Omgevings- en reputatierisico, het risico dat bedrijfsdoelstellingen niet worden gerealiseerd als gevolg van veranderingen op het gebied van wet- en regelgeving, concurrentie, externe belanghebbenden, reputatie en ondernemingsklimaat alsmede van negatieve publieke uitlatingen.
- Strategisch risico, het risico van een niet-passende strategie, niet-tijdige implementatie van de strategie en/of het risico van gebrek aan innovatie en/of aansluiting bij de klantbehoeften.

Tevens is belangrijk te onderkennen binnen welke tijdspanne bovenstaande risico's zich kunnen manifesteren en daarmee de interne solvabiliteitspositie van Zevenwouden (kunnen) bedreigen.

Type risico	Korte termijn (<1 jaar)	Middellange termijn (1-5 jaar)	Lange termijn (> 5 jaar)
Catastroferisico	X		
Renterisico	X		
Marktrisico	X		
Omgevingsrisico		X	
Strategisch risico			X

De verzekeringsportefeuille van Zevenwouden is kwetsbaar voor de impact van met name stormen doordat haar portefeuille grotendeels bestaat uit verzekerde onroerende objecten die bovendien specifieke concentraties kennen in Noord-Nederland. Het herverzekeringsprogramma van Zevenwouden mitigeert dit risico. Het eigen behoud binnen dit programma bedraagt EUR 2 mln. waardoor er een significant restrisico resteert.

Zevenwouden belegt in zowel vastrentende waarden als aandelen waardoor er blootstelling bestaat aan renterisico en marktrisico. Wijzigingen in rente en beursprijzen kunnen zich acuut voordoen.

Het omgevingsrisico kent meerdere facetten en kan zich manifesteren in de vorm van beperkingen om premies te verhogen omdat de concurrentieverhoudingen deze ruimte niet bieden, wijzigingen in wet- en regelgeving die Zevenwouden beperken in haar distributiestrategie of de organisatie ertoe dwingt om ingrijpende wijzigingen door te voeren of reputatieschade waardoor een verhoogd roeyement kan optreden binnen de aanwezige portefeuille.

Het strategische risico dient in samenhang te worden gezien met de groeiambitie van Zevenwouden. Een niet-tijdige implementatie of onjuiste gekozen strategie kan ertoe leiden dat Zevenwouden haar groeidoelstellingen niet binnen haar middellange termijnplannen realiseert waardoor de technische resultaten onder druk komen te staan.

Hierna wordt per risico weergegeven hoe Zevenwouden deze risico's beheerst.

Beschrijving van de risico's en beheersmaatregelen

Hieronder wordt zowel een overzicht gegeven van de risico's en beheersmaatregelen die zijn getroffen. Bij de belangrijkste risico's is tevens de gevoeligheid van de solvabiliteit gekwantificeerd voor een stress-scenario.

Verzekeringstechnische risico's

Algemeen

Het sluiten van schadeverzekeringen is de kernactiviteit van Zevenwouden, waarbij Zevenwouden zich specialiseert in brandverzekeringen. Een gesloten verzekering die past binnen de door Zevenwouden gehanteerde acceptatienormen zou als zodanig geen onaanvaardbaar risico kunnen opleveren. Toch zullen in het kader van de verzekeringsactiviteiten verzekeringstechnische risico's zich anders ontwikkelen dan verwacht. Als verzekeraar staan wij bloot aan zowel mogelijke gebeurtenissen die plotsklaps kunnen optreden als aan mogelijke omstandigheden die tot geleidelijke erosie van de verdien capaciteit kunnen leiden. De verzekeringstechnische risico's die Zevenwouden loopt zijn inherent aan het uitoefenen van het verzekeringsbedrijf. Deze risico's kunnen zich manifesteren in de vorm van catastroferisico's, premierisico's en reserverisico's.

Catastroferisico's

Betreft de concentratie van verzekeringstechnische risico's in een bepaald geografisch gebied die als gevolg van één gebeurtenis gelijktijdig schade kunnen oplopen. De belangrijkste gebeurtenissen die onder de dekking vallen zijn schaden als gevolg van stormen, hagelbuien of andere van buiten komende onheilen. Schade ten gevolge van terrorisme is herverzekerd via de pool van de Nederlandse Herverzekeringsmaatschappij Terrorismeschaden.

Premie- of lopend jaarrisico

Het premie- of lopend jaarrisico betreft met name het risico dat de schadefrequentie en/of de grootte van de schade per geval nadelig afwijkt van de verwachting. Deze catastrofe en premierisico's worden beheerst doordat:

- Zevenwouden een acceptatiebeleid voert en acceptatienormen hanteert alvorens een schadeverzekering wordt afgegeven. De acceptatieregels zijn in een periode van vele jaren ontwikkeld en verfijnd.
- Onroerende goederen met een verhoogd risicoprofiel als onderdeel van het acceptatieproces worden geïnspecteerd door ervaren inspecteurs;
- Zevenwouden verzekerde risico's heeft herverzekerd voor zover zij de risicobereidheid (eigen behoud) te boven gaan.
- Zevenwouden een prudent herverzekeringsbeleid toepast dat is afgestemd op de risicobereidheid en financiële draagkracht van Zevenwouden.
- Zevenwouden gebruik maakt van een professionele herverzekeringsmakelaar die zorg draagt voor een optimale plaatsing van het herverzekeringsprogramma op basis van gemodelleerde schadestatistieken.

Reserverisico

Het reserverisico is het risico dat Zevenwouden niet voldoende schadevoorzieningen heeft gevormd ter dekking van (verwachte) schaden. Zevenwouden beheerst dit risico doordat:

- Zevenwouden een prudent schadereserveringsbeleid volgt waarbij op dossierniveau door ervaren schadebehandelaren een voorziening wordt bepaald;
- Zevenwouden een aanvullende voorziening vormt voor schaden die nog niet (volledig) zijn gemeld maar zich reeds hebben voorgedaan.
- Zevenwouden haar uitloopresultaten periodiek beoordeelt en op basis daarvan op dossierniveau haar reserves bijstelt indien daar aanleiding toe is.

Strategisch risico

Dit is het risico dat Zevenwouden een strategie voert die niet voldoende aansluit op klantbehoeften of ontwikkelingen in de markt waarin de organisatie opereert. Het strategische risico omvat ook het risico van een niet-tijdige implementatie van de bedrijfsstrategie.

Zevenwouden heeft in het verslagjaar haar strategie bijgesteld op basis van actuele inzichten. Door af te gaan op de signalen vanuit de markt en de observaties van interne bedrijfsdisciplines te verzamelen, is de strategie op een gewogen wijze tot stand gekomen. Hierdoor wordt het risico van een niet-passende strategie of een strategie die niet aansluit op de klantbehoeften zo klein mogelijk gehouden. Mede voor dit doel heeft Zevenwouden een klankbordgroep opgericht waarin een afvaardiging van de samenwerkende intermediaire partners is vertegenwoordigd om in nauw contact te staan met de markt.

Omgevings- en reputatierisico

Wijzigingen in relevante wet- en regelgeving worden op de voet gevolgd door de compliance functie binnen Zevenwouden waardoor Zevenwouden tijdig kan inspelen op wijzigingen binnen het wettelijke kader. De concurrentie in de schadeverzekeringsector is al jaren hevig. Door een zorgvuldige totstandkoming van de strategie die nauw aansluit bij de marktbehoefte is Zevenwouden concurrerend binnen dit marktsegment. Zevenwouden focust op homogeniteit binnen de risicoportefeuille, volgt schadetrends, inspecteert aangeboden risico's en investeert in efficiency voor proces- en productvoering. Hierdoor kan Zevenwouden de concurrentie het hoofd bieden. Reputatierisico's worden beheerst door zorgvuldige procesvoering en adequate informatieverstrekking. Daarnaast wordt (nieuw) personeel gescreend op integriteit en antecedenten (zie ook integriteitsrisico).

Prijrisico

Er bestaan drie vormen van prijsrisico's: valutarisico, renterisico en marktrisico. Deze begrippen worden hierna verder toegelicht.

Valutarisico

Het risico dat de waarde van een financieel instrument zal fluctueren als gevolg van veranderingen van valutawisselkoersen.

Renterisico

Het risico dat de waarde van een financieel instrument zal fluctueren als gevolg van veranderingen van de rente.

Marktrisico

Het risico dat de waarde van een financieel instrument zal fluctueren als gevolg van veranderingen van marktprijzen, veroorzaakt door factoren die uitsluitend gelden voor het individuele instrument of de emittent ervan, of door factoren die alle instrumenten die verhandeld worden in de markt beïnvloeden.

Algemene beheersing prijsrisico

In algemene zin wordt het prijsrisico beheerst door een prudent beleggingsbeleid te voeren. Binnen het beleggingsbeleid zijn restricties opgenomen ten aanzien van de toelaatbare positie die in een bepaalde beleggingscategorie mag worden ingenomen. Het beheer van beleggingen in fondsbeleggingen is uitbesteed aan professionele vermogensbeheerder die ISAE-3402 gecertificeerd is. Het beleggingsbeleid voorziet erin dat, buiten de fondsbeleggingen, niet zelfstandig belegd mag worden in afgeleide financiële instrumenten (derivaten) of securities lending mag worden toegepast. Er worden geen nieuwe directe beleggingen gedaan in vastgoed en er worden geen nieuwe onderhandse leningen meer verstrekt. Voorts wordt er een buy & hold strategie gevolgd. Maandelijks worden de resultaten uit de beleggingen intern gevolgd en gerapporteerd aan het management. Opvallende waardemutaties worden zoveel mogelijk verklaard.

Beheersing valutarisico

Zevenwouden loopt alleen valutarisico binnen haar beleggingsfondsen. Alle overige bezittingen en schulden van Zevenwouden luiden in euro. Binnen de beleggingsfondsen worden ingenomen valutaposities ten opzichte van de Euro afgedekt waarbij een hedgeratio tussen 95% en 105% wordt gehanteerd.

Beheersing renterisico

Zevenwouden loopt een renterisico ten aanzien van haar beleggingen in vastrentende waarden. Dit omvat vooral de beleggingen in vastrentende beleggingsfondsen en in mindere mate verstrekte onderhandse leningen. Zevenwouden beheerst haar renterisico door de duratie van beleggingen te maximaliseren. Hierdoor wordt de impact van wijzigingen van de marktrente op de herwaardering van deze beleggingen beperkt gehouden.

Beheersing marktrisico

Zevenwouden loopt marktrisico over haar beleggingen in aandelenfondsen. Zevenwouden beheerst het marktrisico door haar beleggingen goed te spreiden over diverse vermogenstitels waardoor schommelingen van de prijs van individuele vermogenstitels elkaar beter compenseren. Daarnaast heeft Zevenwouden limieten gesteld ten aanzien van de maximale posities die zij wenst in te nemen met betrekking tot aandelen.

Liquiditeitsrisico

Het liquiditeitsrisico is het risico dat Zevenwouden door gebrek aan liquide middelen niet in staat is om op korte termijn aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Zevenwouden beheerst het liquiditeitsrisico doordat:

- Zevenwouden een groot deel van haar middelen liquide aanhoudt onder andere op deposito's en spaarrekeningen. Op deze manier is in het geval van calamiteiten snel geld beschikbaar te maken. De deposito's zijn in voldoende mate gespreid over verschillende bankinstellingen;
- Voor geplande investeringen wordt impliciet liquiditeit vrijgehouden zodat externe financiering niet nodig is. Indien noodzakelijk worden er beleggingen liquide gemaakt.
- Met de herverzekeraars is contractueel de afspraak vastgelegd dat in het geval van potentiële liquiditeitsproblemen bij Zevenwouden door het uitkeren van een bedrag waarvoor een recht op herverzekeringsdekking bestaat, er een voorschot op de herverzekeringsclaim zal worden verstrekt.
- Zevenwouden voert een restrictief beleid ten aanzien van illiquide beleggingen zoals vastgoed.

Kasstroomrisico

Het kasstroomrisico is het risico dat toekomstige kasstromen verbonden aan een monetair financieel instrument zullen fluctueren in omvang. De blootstelling van Zevenwouden aan kasstroomrisico is zeer beperkt en raakt uitsluitend de andere financiële beleggingen op de balans. Dit zijn aangehouden spaartegoeden waarover een variabele rente wordt vergoed. Deze rentevergoeding is van verwaarloosbare betekenis binnen het geheel van de beleggingsopbrengsten in de niet-technische rekening.

Zevenwouden accepteert het gelopen kasstroomrisico omdat deze een gevolg is van het liquide aanhouden van middelen. Het liquide aanhouden van middelen is nodig om het liquiditeitsrisico te mitigeren. Wel is het de intentie van Zevenwouden om een groter deel van de aangehouden spaartegoeden te beleggen in andere financiële instrumenten.

Kredietrisico

Het kredietrisico is het risico dat de tegenpartij van een financieel instrument niet aan haar verplichting zal voldoen, waardoor Zevenwouden een financieel verlies te verwerken krijgt. Dit risico heeft voornamelijk betrekking op beleggingen in beleggingsfondsen, verstrekte (hypothecaire) leningen, aangehouden tegoeden bij banken en vorderingen uit herverzekeringen. Het kredietrisico wordt beheerst doordat :

- Zevenwouden hoofdzakelijk belegt in fondsen die een kredietwaardige rating hebben.
- Zevenwouden herverzekerde risico's spreidt over een panel aan herverzekeraars die allemaal een minimale (S&P) rating van A- als ondergrens moeten hebben.
- Zevenwouden bij onderhandse leningen aan partijen die niet over een rating beschikken aanvullende zekerheden verkrijgt door o.a. het vestigen van een hypotheek op het onderpand of door het vestigen van pandrecht of andere zekerheden.
- Zevenwouden rekening-couranten aanhoudt bij verschillende Nederlandse bankinstellingen met een kredietwaardige status zodat zij de mogelijkheid heeft overvloedige liquiditeit te spreiden over meerdere bankinstellingen.

Operationeel risico

Het operationeel risico is het risico dat bedrijfsprocessen niet ongestoord of niet effectief kunnen verlopen als gevolg van handelen of nalaten van medewerkers van Zevenwouden of van derden, dan wel door toevallige gebeurtenissen of omstandigheden. Zevenwouden beheerst dit risico door:

- Interne controle op de operationele processen vanuit de 1^e, 2^e en 3^e lijn.
- Capaciteitsplanning door organisatorische en personele inrichting in evenwicht te brengen tot de bedrijfsdoelstellingen.
- Sturing op permanente educatie van directie, commissarissen en op peil houden van vakbekwaamheid bij de medewerkers door het stimuleren van het volgen van opleiding en het organiseren van workshops op gebied van schade, technische inspectie, acceptatie en Solvency II.
- Risico-gebaseerde audits op operationele processen als onderdeel van het auditprogramma.

IT risico

Het IT-risico betreft het risico dat bedrijfsprocessen en informatievoorziening onvoldoende integer, niet continu of onvoldoende zijn beveiligd. Zevenwouden beheerst dit risico doordat:

- De IT infrastructuur is uitbesteed aan een hosting partner die over datacenters beschikt met uitgebreide continuïteits- en beveiligingsfaciliteiten op het gebied van back-up en alternatieve stroomvoorzieningen.
- De hosting partner is ISAE-3402 gecertificeerd.
- Toegang voor medewerkers tot de digitale werkomgeving is beveiligd middels persoonlijke login-ID met wachtwoord met daarbij een frequente wijzigingscyclus.

Uitbestedingsrisico

Het uitbestedingsrisico is het risico dat de aan derden uitbestede werkzaamheden evenals de door derden ter beschikking gestelde apparatuur en personeel, de continuïteit, integriteit en/of kwaliteit van de bedrijfsvoering van Zevenwouden verstoren of bedreigen. Zevenwouden beheerst dit risico doordat:

- Zevenwouden een uitbestedingsbeleid heeft geformuleerd waaraan de belangrijkste uitbestede diensten en/of processen worden getoetst.
- Met gevolmachtigde agenten (uitgaande volmachten) afspraken zijn overeengekomen en vastgelegd in volmacht overeenkomsten (VSV) die voldoen aan NVGA-richtlijnen.
- Naleving van gemaakte volmachtafspraken worden getoetst met behulp van audits, controleverklaringen van de accountants, self-assessments van gevolmachtigden en cijferanalyses.
- Met belangrijke uitbestedingspartners Service Level Afspraken zijn overeengekomen en/of ISAE-3402 rapportages worden opgevraagd.

Integriteitsrisico

Het integriteitsrisico is het risico dat de integriteit van Zevenwouden wordt beïnvloed als gevolg van niet integere, onethische gedragingen van haar organisatie, veroorzaakt door haar medewerkers dan wel de leiding in het licht van wet- en regelgeving en maatschappelijke en door Zevenwouden opgestelde normen.

Zevenwouden beheerst dit risico door:

- Het afleggen van een Moreel ethische verklaring door directie en commissarissen.
- Het afleggen van de eed of belofte door alle medewerkers.
- Pre-employment screening wordt toegepast bij indiensttreding en periodiek in-employment screening wordt toegepast voor in dienst zijnde medewerkers.
- Geheimhoudingsbepalingen worden gehanteerd in arbeidsovereenkomsten.
- Diverse gedragscodes zijn ingevoerd op het gebied van integriteit en opgepaste gedragingen.
- De mogelijkheid tot interne fraude wordt gemitigeerd door toepassing van functiescheidingen in de processen en interne controlemaatregelen.

Vooruitzichten 2017

Vanuit de (intermediaire) markt ontvangen wij bevestigende signalen over de door Zevenwouden met Noorderlinge gekozen strategische koers. Deze is gebaseerd op zelfstandigheid en exclusief gericht op een geselecteerd intermediair. Er is een groeiende behoefte aan een partij die haar distributiepartners kan bedienen met een benadering en propositie zoals Zevenwouden die biedt. In 2017 zal Zevenwouden haar interne organisatie nog verder optimaliseren om haar intermediairs en polishouders optimaal te bedienen. Hier is budgettaire ruimte voor ingeruimd. Deze ruimte zal selectief worden benut en niet tot investeringen van enige materiele omvang leiden en kan vanuit beschikbare middelen worden gefinancierd. Hierbij zal voortdurend een balans worden gezocht tussen maatwerk en standaardverwerking. Product-, proces- en kostenbeheersing blijven, naast bestendige groei met een stabiele personeelsbezetting, belangrijke speerpunten voor de nabije toekomst.

Slotwoord

Het jaar 2016 was in alle opzichten een bijzonder jaar. De medewerkers van onze organisatie hebben laten zien dat zij ieder voor zich, maar zeker als team een enorme ambitie hebben om onze klanten een excellente service te bieden. Wij maken graag van deze gelegenheid gebruik om hen hiervoor bijzonder te bedanken. Daarnaast willen wij graag de leden van Raad van Commissarissen en de leden van de Raad van Afgevaardigden bedanken voor hun grote inzet en betrokkenheid bij Zevenwouden. Een speciaal dankwoord gaat in het bijzonder uit naar onze intermediairs, met wie wij een speciale relatie mogen ervaren. Deze relatie maakt dat wij samen het beoogde clubgevoel de komende jaren verder kunnen ontwikkelen. Hierop zijn we trots en het geeft ons vertrouwen voor de toekomst.

Leeuwarden, 21 april 2017

W.R.D.W. Nauta
Directievoorzitter a.i.

B. P. Posthumus
Directielid

Jaarrekening

Geconsolideerde balans per 31 december (na bestemming resultaat)

ACTIVA		2016		2015	
Immateriële vaste activa					
Assurantieportefeuille	1.	-		-	
Software	2.	-	-	-	-
Beleggingen	3.				
<i>Terreinen en gebouwen:</i>					
Voor eigen gebruik		1.100.000		952.020	
Overige terreinen en gebouwen		216.500		781.500	
		<u>1.316.500</u>		<u>1.733.520</u>	
<i>Overige financiële beleggingen:</i>					
Aandelenfondsen	4.	2.315.570		2.137.741	
Obligatiefondsen	5.	9.562.255		9.183.749	
Vorderingen uit hypothecaire leningen	6.	292.306		465.233	
Vorderingen uit andere leningen	7.	1.300.182		1.502.069	
Andere financiële beleggingen	8.	-		-	
		<u>13.470.313</u>	<u>14.786.813</u>	<u>13.288.792</u>	<u>15.022.312</u>
Vorderingen	9.				
<i>Vorderingen uit directe verzekeringen op:</i>					
Verzekeringnemers		47.717		91.753	
Tussenpersonen		779.337		564.193	
Vorderingen uit herverzekering		683.305		528.470	
Verzekeringsmaatschappijen		50.732		70.443	
Overige vorderingen		11.688		246.946	
Belastingen	10.	664.686	2.237.465	766.666	2.268.471
Overige activa					
Materiële vaste activa	11.	77.962		114.237	
Liquide middelen	12.	6.328.443		6.955.551	
Andere activa	11.	-	6.406.405	348.000	7.417.788
Overlopende activa					
Lopende rente en huur		7.348		31.195	
Overlopende acquisitiekosten	13.	812.172		971.981	
Overige overlopende activa		66.394	885.914	62.616	1.065.792
Totaal Activa			<u>24.316.597</u>		<u>25.774.363</u>

PASSIVA		2016	2015
Groepsvermogen		15.007.261	14.648.704
Technische voorzieningen			
<i>Voor niet verdiende premies:</i>	14.		
Bruto		2.353.918	2.643.470
Herverzekeringsdeel		-25.540	-22.232
		2.328.378	2.621.238
<i>Voor te betalen schade:</i>	15.		
Bruto		5.082.470	8.374.055
Herverzekeringsdeel		-1.229.503	-3.661.265
		3.852.967	4.712.790
Voorzieningen			
Belastingen	16.	327.212	258.434
Pensioenen	17.	150.000	-
Overige	18.	129.870	334.950
Schulden			
<i>Schulden uit directe verzekeringen:</i>			
Verzekeringnemers		72.243	28.571
Tussenpersonen		461.182	363.742
Schulden uit herverzekering		193.734	415.690
Verzekeringsmaatschappijen		215.184	826.894
Belastingen en sociale lasten	19.	286.515	306.598
Overige schulden	20.	443.883	441.964
Overlopende passiva	21.	848.168	814.788
Totaal Passiva		24.316.597	25.774.363

Geconsolideerde winst-en-verliesrekening

		2016		2015	
Technische rekening schadeverzekering					
Verdiende premies eigen rekening					
Brutopremies	24.	15.398.109		17.407.833	
Herverzekeringspremies		-2.026.129		-2.383.547	
		13.371.980		15.024.286	
Wijziging technische voorzieningen:					
Niet-verdiende premies					
Bruto		289.552		72.071	
Aandeel herverzekeraars		3.308		-23.534	
		292.860	13.664.840	48.537	15.072.823
Van niet-technische rekening toege- rekende opbrengst uit beleggingen			124.100		342.000
Schaden eigen rekening		22.			
Brutoschaden		7.676.180		9.383.612	
Aandeel herverzekeraars		-775.460		-565.701	
		6.900.720		8.817.911	
Wijziging voorziening te betalen schaden:					
Bruto		-3.291.585		873.074	
Aandeel herverzekeraars		2.431.762		-1.060.730	
		-859.823	-6.040.897	-187.656	-8.630.255
			7.748.043		6.784.568
Bedrijfskosten		23.			
Acquisitiekosten		3.970.597		4.721.384	
Wijziging overlopende acquisitiekosten		159.809		22.920	
		4.130.406		4.744.304	
Beheer- en personeelskosten en afschrijving bedrijfsmiddelen		4.425.925		4.692.098	
Commissie en winstdelingen ontvangen van herverzekeraar		-109.223	-8.447.108	-110.201	-9.326.201
Resultaat technische rekening					
Schadeverzekering	24.		-699.065		-2.541.633

2016

2015

Niet- technische rekening**Resultaat technische rekening****Schadeverzekering****-699.065****-2.541.633****Opbrengst uit beleggingen**

Terreinen en gebouwen

106.476

235.052

Overige beleggingen

25.

111.282

78.665

Ongerealiseerde waardeveranderingen
van beleggingen

26.

688.271

3.538

Gerealiseerde winst op beleggingen

27.

493**906.522**

26

317.281

Beleggingslasten

Beheerkosten en rentelasten

-19.850

-20.432

Ongerealiseerde waardeveranderingen
van beleggingen

26.

-

-228.055

Gerealiseerde verlies op beleggingen

27.

-10.346**-30.196**

-24.497

-272.984

**Aan technische rekening toegerekende
opbrengst uit beleggingen**

28.

-124.100**-342.000****Overige niet technisch resultaat**

Overige niet technische baten

29.

403.211

2.226.456

Beheer- en personeelskosten

30.

-34.036**369.175**

-2.050.041

176.415

**Resultaat uit gewone bedrijfs-
uitoefening voor belastingen****422.336****-2.662.921**Belastingen resultaat uit gewone
bedrijfsuitoefening

31.

-63.777

1.048.054

**Resultaat uit gewone bedrijfs-
uitoefening na belastingen****358.559****-1.614.867**

Geconsolideerd kasstroomoverzicht (in duizenden euro's)

	2016	2015
Kasstroom uit operationele activiteiten		
Resultaat na belastingen	359	-1.615
Aanpassingen voor:		
Ongerealiseerde waardeverandering beleggingen	-688	231
Mutatie technische voorziening eigen rekening	-1.153	-236
Mutatie latente belastingposities	64	-1.048
Mutatie overige voorzieningen	-55	227
Afschrijving (im)materiële vaste activa	46	547
Mutatie kortlopende schulden en overlopende passiva	-684	151
Mutatie kortlopende vorderingen en overlopende activa	202	2.029
Totaal kasstroom uit operationele activiteiten	-1.909	286
Kasstroom uit investerings- en beleggingsactiviteiten		
<i>Investerings- en aankopen:</i>		
Beleggingen in aandelen- en obligatiefondsen	-27	-11.496
Andere financiële beleggingen	-	-1.450
Materiële vaste activa	-	-350
<i>Desinvesteringen, aflossingen en verkopen:</i>		
Immateriële vaste activa	-	838
Beleggingen in terreinen en gebouwen	574	1.868
Beleggingen in aandelen- en obligatiefondsen	11	-
Andere financiële beleggingen	375	878
Materiële vaste activa	348	56
Totaal kasstroom uit investerings- en beleggingsactiviteiten	1.281	-9.656
Totaal kasstroom uit financieringsactiviteiten	-	-
Mutatie in liquide middelen	-628	-9.370
Liquide middelen 1 januari	6.956	16.326
Liquide middelen 31 december	6.328	6.956
Mutatie in liquide middelen	-628	-9.370

Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening

Grondslagen voor de geconsolideerde jaarrekening

Algemeen

Algemene Friese Onderlinge Schadeverzekeringsmaatschappij “Zevenwouden” U.A. (verder: Zevenwouden) is een coöperatie, statutair gevestigd te Heerenveen, kantoorhoudend aan De Eenhoorn 2 te Leeuwarden, is ingeschreven in het handelsregister onder nummer 01005950.

De jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling en overeenkomstig de bepalingen zoals opgenomen in het Burgerlijk Wetboek 2 Titel 9 afdeling 14 en de Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 605 Verzekeringsmaatschappijen.

De jaarrekening wordt gepresenteerd in euro's, de functionele valuta van de onderneming. Alle financiële informatie is weergegeven in hele euro's tenzij anders toegelicht.

Deze jaarrekening heeft betrekking op het boekjaar 2016, dat is geëindigd op balansdatum 31 december 2016.

Consolidatie

De posten in de geconsolideerde jaarrekening worden opgesteld volgens uniforme grondslagen van waardering en resultaatbepaling van de groep.

In de geconsolideerde jaarrekening zijn de aandelenverhoudingen, schulden, vorderingen en transacties tussen groepsmaatschappijen geëlimineerd. Tevens zijn de resultaten op onderlinge transacties tussen groepsmaatschappijen geëlimineerd voor zover de resultaten niet door transacties met derden buiten de groep zijn gerealiseerd en er geen sprake is van een bijzondere waardevermindering.

Onder groepsmaatschappijen worden verstaan die maatschappijen waarmee een economische eenheid wordt gevormd en waarin een beslissende zeggenschap wordt uitgeoefend. Zevenwouden staat aan het hoofd van de groep. De groepsmaatschappijen worden integraal geconsolideerd vanaf de datum waarop beslissende zeggenschap op de groepsmaatschappij is verkregen. De posten in de geconsolideerde jaarrekening worden volgens uniforme grondslagen van waardering en resultaatbepaling vastgesteld.

Volledig geconsolideerde maatschappijen

In de geconsolideerde jaarrekening zijn de volgende groepsmaatschappijen opgenomen:

Statutaire naam	Statutaire vestiging	Aandeel	
Leon Holding B.V.	Leeuwarden	100%	
HJG Adviesgroep B.V.	Bolsward	100%	dochter Leon Holding B.V.
HJG Verzekeringen B.V.	Bolsward	100%	dochter HJG Adviesgroep B.V.
Noorderlinge B.V.	Leeuwarden	100%	dochter HJG Adviesgroep B.V.

De maatschappij vormt een fiscale eenheid voor de vennootschapsbelasting met de hierboven genoemde groepsmaatschappijen. Per 18 augustus 2015 is het aandelenbelang in HJG Verzekeringen B.V. vergroot van 76% naar 100%. Per diezelfde datum is HJG Verzekeringen B.V. in de fiscale eenheid opgenomen en volledig in de consolidatie

betrokken. Voor de groepsmaatschappijen heeft de Zevenwouden geen aansprakelijkstellingen overeenkomstig artikel 2:403 BW afgegeven.

Foutherstel

In deze jaarrekening is foutherstel toegepast op de waardering van vastgoed en de presentatie van de herwaardering ervan in de jaarrekening. De vergelijkende cijfers zijn hiervoor met terugwerkende kracht aangepast. Gebleken is dat de waardering van het vastgoed in eigen gebruik in oudere jaren op onjuiste oppervlaktematen was gestoeld wat tot een overwaardering van het vastgoed heeft geleid. Het herstel van deze onvolkomenheid heeft zowel een impact op het eigen vermogen per 1 januari 2015 van EUR -456.000 alsook eenzelfde impact op de stand van het eigen vermogen per 31 december 2015. De aanpassing heeft geen gevolgen voor het resultaat van boekjaar 2015. Voorts is de wijze van herwaardering van vastgoed in lijn gebracht met de bepalingen van RJ 213 door de mutatie van de reële waarde van vastgoed met terugwerkende kracht via het resultaat te verwerken in plaats van rechtstreekse verwerking via het eigen vermogen. Deze aanpassing heeft geen gevolgen voor de stand van het eigen vermogen maar wel op het gepresenteerde resultaat over 2015 dat met EUR 1.330.000 afneemt.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling

Activa en passiva worden tegen nominale waarde opgenomen, tenzij anders vermeld in de verdere grondslagen.

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar de onderneming zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen die economische voordelen in zich bergen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Een in de balans opgenomen actief of verplichting blijft op de balans als een transactie (met betrekking tot het actief of de verplichting) niet leidt tot een belangrijke verandering in de economische realiteit met betrekking tot het actief of de verplichting.

Een actief of verplichting wordt niet langer in de balans opgenomen indien een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle rechten op economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot het actief of de verplichting aan een derde zijn overgedragen.

Baten worden in de winst-en-verliesrekening opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

De opbrengsten en kosten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben. Opbrengsten worden verantwoord indien alle belangrijke risico's met betrekking tot de handelsgoederen zijn overgedragen aan de koper.

Bijzondere waardeverminderingen

Voor vaste en vlottende activa wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat deze activa onderhevig zijn aan bijzondere waardeverminderingen. Als dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief geschat. De realiseerbare waarde is de hoogste van de bedrijfswaarde en de opbrengstwaarde. Als het niet mogelijk is de realiseerbare waarde te schatten voor een individueel actief, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroomgenererende eenheid waartoe het actief behoort.

Wanneer de boekwaarde van een actief (of een kasstroomgenererende eenheid) hoger is dan de realiseerbare waarde, wordt een bijzonder waardeverminderingsverlies verantwoord voor het verschil tussen de boekwaarde en de realiseerbare waarde.

Verder wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er enige indicatie is dat een in eerdere jaren verantwoord bijzonder waardeverminderingsverlies is verminderd. Als een dergelijke indicatie aanwezig is, wordt de realiseerbare waarde van het betreffende actief (of kasstroomgenererende eenheid) geschat.

Terugneming van een eerder verantwoord bijzonder waardeverminderingsverlies vindt alleen plaats als sprake is van een wijziging van de gehanteerde schattingen bij het bepalen van de realiseerbare waarde sinds de verantwoording van het laatste bijzonder waardeverminderingsverlies. In dat geval wordt de boekwaarde van het actief (of kasstroomgenererende eenheid) opgehoogd tot de geschatte realiseerbare waarde, maar niet hoger dan de boekwaarde die bepaald zou zijn (na afschrijvingen) als in voorgaande jaren geen bijzonder waardeverminderingsverlies voor het actief (of kasstroomgenererende eenheid) zou zijn verantwoord.

In het verslagjaar hebben zich geen bijzondere waardevermindering voorgedaan.

Oordelen en schattingen

Bij de toepassing van de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening vormt het management diverse oordelen en doet zij schattingen. De belangrijkste oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen hebben betrekking op het inschatten van de omvang van schadereserveringen, de waardering van de belastinglatentie voor compensabele verliezen en eventuele schattingen bij de waardering van beleggingen die niet frequent worden verhandeld op een actieve markt.

Salderen

Een actief en een post van het vreemd vermogen worden gesaldeerd in de jaarrekening opgenomen uitsluitend indien en voor zover:

- Een deugdelijk juridisch instrument beschikbaar is om het actief en de post van het vreemd vermogen gesaldeerd en simultaan af te wikkelen: en
- Het stellige voornemen bestaat om het saldo als zodanig of beide posten simultaan af te wikkelen.

Vergelijkende cijfers

De vergelijkende cijfers zijn voor vergelijkingsdoeleinden aangepast.

Immateriële vaste activa

Algemeen

Een immaterieel vast actief wordt in de balans opgenomen als:

- het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen die een actief in zich bergt, zullen toekomen aan de maatschappij; en
- de kosten van het actief betrouwbaar kunnen worden vastgesteld.

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs verminderd met de cumulatieve afschrijvingen dan wel de lagere realiseerbare waarde (hier de hoogste van de bedrijfswaarde en opbrengstwaarde). Het afschrijven van de immateriële vaste activa geschiedt stelselmatig op basis van de geschatte economische levensduur met een maximum van 20 jaar. De economische levensduur en afschrijvingsmethode worden aan het einde van ieder boekjaar opnieuw beoordeeld.

De immateriële vaste activa die zijn verkregen bij de acquisitie van een groepsmaatschappij worden tegen de reële waarde op het verkrijgingsmoment opgenomen.

Assurantieportefeuilles

Verworven assurantieportefeuilles worden gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs en afgeschreven over een periode van 10 jaar. Jaarlijks wordt getoetst of er een impairment dient plaats te vinden.

Software

Software dienstbaar aan de bedrijfsprocessen van de onderneming wordt gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen. Het actief wordt afgeschreven over een periode van 5 jaar.

Financiële instrumenten

In de jaarrekening zijn de volgende categorieën financiële instrumenten opgenomen: aandelen- en obligatiefondsen, verstrekte (hypothecaire) leningen, spaar- en banktegoeden, overige vorderingen en overige financiële verplichtingen. Zevenwouden belegt niet zelfstandig in afgeleide financiële instrumenten.

Financiële instrumenten worden bij de eerste opname verwerkt tegen reële waarde, waarbij (dis)agio en de direct toerekenbare transactiekosten in de eerste opname worden meegenomen. Indien echter financiële instrumenten bij de vervolgwaardering worden gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening, worden direct toerekenbare transactiekosten bij de eerste waardering direct verwerkt in de winst-en-verliesrekening.

Na de eerste opname worden financiële instrumenten op de hierna beschreven manier gewaardeerd.

Beleggingen

De beleggingen in terreinen en gebouwen, aandelen- en obligatiefondsen worden gewaardeerd tegen actuele waarde. De bepaling van de actuele waarde is voor de diverse categorieën als volgt:

Terreinen en gebouwen

De eerste waardering van vastgoedbeleggingen is tegen de verkrijgingsprijs. De verkrijgingsprijs omvat de koopsom en alle direct toe te rekenen uitgaven zoals juridische advieskosten, overdrachtsbelasting en andere transactiekosten. Als sprake is van een uitgestelde betaling van de koopsom wordt de verkrijgingsprijs gesteld op de contante waarde daarvan. De verkrijgingsprijs van zelf vervaardigde vastgoedbeleggingen is het bedrag van de kosten tot en met het moment dat de vervaardiging of ontwikkeling gereed is.

Terreinen en gebouwen worden na eerste waardering tegen vrijwillige onderhandse verkoopwaarde in verhuurde of verpachte staat gewaardeerd. De waarde wordt getaxeerd door een onafhankelijke deskundige. Deze taxaties vinden elke drie jaar plaats. Bij renovatie van of vernieuwingen aan belegde onroerende goederen worden de aan deze onroerende goederen aangebrachte verbeteringen geactiveerd, indien de verbeteringen een hogere rendementswaarde met zich meebrengen. De activering is begrensd tot maximaal het bedrag van de taxatiewaarde na renovatie of vernieuwing minus het bedrag van de taxatiewaarde voor renovatie of vernieuwing.

Ongerealiseerde winsten en waardeverminderingen worden, rekening houdend met latente belastingverplichtingen, ten gunste of ten laste van de winst- en verliesrekening gebracht. Daarnaast wordt ten laste van de overige reserves een herwaarderingsreserve gevormd.

De herwaarderingsreserve is gelijk aan het verschil tussen de boekwaarde van de verkrijgings- of de vervaardigingsprijs en de reële waarde. De daarbij gebruikte verkrijgings- of vervaardigingsprijs is de initiële verkrijgings- of vervaardigingsprijs.

Aandelen- en obligatiefondsen

Aandelen- en obligatiefondsen worden gewaardeerd tegen beurswaarde per balansdatum. Zowel ongerealiseerde als gerealiseerde resultaten worden ten gunste of ten laste van de winst-en-verliesrekening gebracht.

Vorderingen uit hypothecaire leningen en andere leningen

Alle hypothecaire leningen en andere leningen worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieverentemethode, verminderd met bijzondere waardeverminderingsverliezen.

Deposito's bij kredietinstellingen

Alle deposito's bij kredietinstellingen worden opgenomen tegen nominale waarde, eventueel onder aftrek van een voorziening voor oninbaarheid, bepaald op basis van individuele beoordeling.

Vorderingen

Vorderingen op derden worden opgenomen tegen nominale waarde, zo nodig onder aftrek van een voorziening wegens het risico van oninbaarheid. De voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de posten. De vorderingen inzake premies worden genomen op het moment van de premievervaldatum. De vorderingen hebben een looptijd van korter dan één jaar, tenzij in de toelichting anders staat vermeld.

Overige activa

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing na aftrek van bijzondere waardeverminderingen. De afschrijvingen worden gebaseerd op de geschatte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs, rekening houdend met een eventuele residuwaarde. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikneming.

Liquide middelen

Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Indien liquide middelen niet ter vrije beschikking staan, wordt hiermee rekening gehouden bij de waardering.

Herwaarderingsreserve

Waardevermeerderingen van activa die worden gewaardeerd tegen actuele waarde worden opgenomen in de herwaarderingsreserve. Uitzondering hierop vormen financiële instrumenten en andere beleggingen die worden gewaardeerd tegen actuele waarde. Waardevermeerderingen van die activa worden onmiddellijk in het resultaat verwerkt. Daarnaast wordt voor die activa een herwaarderingsreserve gevormd ten laste van de overige reserves als geen sprake is van frequente marktnoteringen.

Technische voorzieningen

Premies

De voorziening voor niet-verdiende premies betreft het nog niet-verdiende gedeelte van de in het verslagjaar in rekening gebrachte premies eigen rekening. De vaststelling geschiedt post voor post. Bij de vaststelling van de voorziening wordt rekening gehouden met een eventueel aandeel van herverzekeraars. Deze wordt in mindering gebracht op de voorziening.

De toereikendheid van de voorziening voor niet-verdiende premies wordt jaarlijks getoetst. Mocht uit de toets blijken dat de voorziening voor niet-verdiende premies niet toereikend is dan wordt de voorziening voor niet-verdiende premies aangevuld met een voorziening niet-toereikende premie ter grootte van het geconstateerde tekort.

De voorziening voor niet-toereikende premies betreft het negatieve verschil tussen de verwachte premies uit de door de onderneming na de balansdatum te ontvangen prestaties en de onvermijdbare kosten om aan de verplichtingen te voldoen. De onvermijdbare kosten zijn de kosten die tenminste moeten worden gemaakt om van de overeenkomst af te komen, zijnde de laagste van enerzijds de kosten bij het voldoen aan de verplichtingen en anderzijds de vergoedingen of boetes bij het niet voldoen aan de verplichtingen/

Schaden

De voorziening voor te betalen schade is voor de per balansdatum nog niet afgewikkelde schade van het boekjaar en de voorgaande jaren. De vaststelling geschiedt stelselmatig post voor post rekening houdend met nog niet gemelde schadegevallen. Bij de bepaling van de voorziening is tevens rekening gehouden met nog te maken schadebehandelingskosten. Bij de vaststelling van een te betalen schade wordt rekening gehouden met een eventueel aandeel van herverzekeraars. Deze wordt in mindering gebracht op de voorziening.

De toereikendheid van de voorziening voor te betalen schade wordt jaarlijks getoetst. De toets wordt in beginsel met een kwalitatieve benadering uitgevoerd middels beoordeling van de uitloopresultaten. Indien de uitkomsten daarvan indicaties geven voor het risico van tekorten in de voorziening te betalen schade zal de toets tevens kwantitatief worden uitgevoerd. De kwantitatieve toets wordt uitgevoerd door de voorziening te betalen schade te vergelijken

met de beste schatting van toekomstige schadekasstromen inclusief een risicomarge. Indien de waarde die volgt uit de kwantitatieve toereikendheidstoets hoger is dan de voorziening te betalen schaden zal de voorziening te betalen schaden voor dit verschil worden verhoogd.

Voorzieningen

Belastingen

De Maatschappij vormt een fiscale eenheid voor de vennootschapsbelasting met de 100% deelnemingen Leon Holding B.V., HJG Adviesgroep B.V., HJG Verzekeringen B.V. en Noorderlinge B.V. De toerekening van de belastingen binnen deze eenheid vindt plaats alsof elke deelneming zelfstandig belastingplichtig is. Voor alle belastbare tijdelijke verschillen wordt een latente belastingpositie opgenomen. Voor beschikbare voorwaartse verliescompensatie wordt een latente belastingvordering opgenomen voor zover het waarschijnlijk is dat er fiscale winst beschikbaar zal zijn voor verrekening.

Bij de waardering van latente belastingverplichtingen en –vorderingen wordt rekening gehouden met de fiscale gevolgen van de door de groep, per balansdatum, voorgenomen wijze van realisatie of afwikkeling van activa, voorzieningen, schulden of overlopende passiva. De latente belastingverplichtingen en –vorderingen worden gewaardeerd op nominale waarde tegen het toepasselijke belastingtarief.

Acute belastingvorderingen en –verplichtingen worden gesaldeerd indien is voldaan aan de algemene voorwaarden voor saldering.

Reorganisatievoorziening

De reorganisatievoorziening wordt gevormd voor verplichtingen die voortvloeien uit een reorganisatie. In de reorganisatievoorziening worden lasten gewaardeerd voor zover deze dienen ter dekking van ontslaguitkeringen, frictiekosten, eventuele kosten van mobiliteit en/of sociale regelingen en de kosten van deskundige ondersteuning bij het reorganisatieproces en de afronding ervan.

Pensioenvoorziening

De pensioenvoorziening wordt gevormd voor nog niet afgefinancierde onvoorwaardelijke verplichtingen van de werkgever voortvloeiend uit de gesloten uitvoeringsovereenkomst tussen pensioenuitvoerder en werkgever. De verplichtingen worden op actuariële grondslagen gewaardeerd volgens de tarieven die in de uitvoerings- c.q. pensioenovereenkomst zijn overeengekomen.

Jubileumuitkering

De verplichting voor uitgestelde personeelsbeloningen/jubileumuitkeringen wordt jaarlijks op balansdatum berekend. Het betreft de contante waarde van de toekomstige verplichting berekend op basis van 4% rente.

Voorziening voor schadebehandelingskosten

Bepaling van de voorziening voor schadebehandelingskosten vindt plaats op basis van een raming van de feitelijke benodigde kosten voor afhandeling van de per balansdatum nog niet afgewikkelde schaden.

Schulden

Schulden worden gewaardeerd tegen nominale waarde en hebben een looptijd van korter dan een jaar, tenzij in de toelichting anders vermeld.

Grondslagen voor de bepaling van het resultaat

Algemeen

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de in rekening gebrachte premies en overige baten en de betaalde schaden en andere lasten over het jaar, rekening houdend met lopende herverzekeringsovereenkomsten. Baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop zij betrekking hebben. Verliezen worden in acht genomen zodra zij voorzienbaar zijn.

Beleggingsresultaten

De resultaten uit beleggingen worden voor zover het de opbrengsten betreft verantwoord onder “opbrengst beleggingen”. Renteopbrengsten en dividenden worden in de winst-en-verliesrekening verwerkt indien de maatschappij daar recht op heeft en de ontvangst waarschijnlijk is. Niet gerealiseerde vermogenswinsten of –verliezen op gebouwen en terreinen worden ten gunste of ten laste van de winst- en verliesrekening gebracht.

Voor de terreinen en gebouwen voor eigen gebruik wordt jaarlijks huur toegerekend, enerzijds als kosten en anderzijds als opbrengst uit beleggingen in de winst-en-verliesrekening.

Een deel van de opbrengst uit beleggingen in de niet-technische rekening wordt toegerekend aan de technische rekening. Deze wordt berekend op basis van het deel van het eigen vermogen dat binnen Zevenwouden als noodzakelijk aanwezige solvabiliteit is bepaald.

Personeelsbeloningen

De beloningen van het personeel worden als last in de winst-en-verliesrekening verantwoord in de periode waarin de arbeidsprestatie wordt verricht en, voor zover nog niet uitbetaald, als verplichting op de balans opgenomen. Als de reeds betaalde bedragen de verschuldigde beloningen overtreffen, wordt het meerdere opgenomen als een overlopend actief voor zover er sprake zal zijn van terugbetaling door het personeel of van verrekening met toekomstige betalingen door de vennootschap.

De medewerkers van Zevenwouden hebben een pensioenregeling. Deze pensioenregeling betreft een middelloonregeling. Uitgangspunt is dat de in de verslagperiode te verwerken pensioenlast gelijk is aan de over die periode aan de pensioenuitvoerder verschuldigde pensioenpremies. Voor zover de verschuldigde premies op balansdatum nog niet zijn voldaan, wordt hiervoor een verplichting opgenomen. Als de op balansdatum reeds betaalde premies de verschuldigde premies overtreffen, wordt een overlopende actiefpost opgenomen voor zover sprake zal zijn van terugbetaling door het fonds of van verrekening met in de toekomst verschuldigde premies. Verder wordt op balansdatum een voorziening opgenomen voor bestaande additionele verplichtingen ten opzichte van de pensioenuitvoerder en de werknemers, indien het waarschijnlijk is dat voor de afwikkeling van die verplichtingen een uitstroom van middelen zal plaatsvinden en de omvang van de verplichtingen betrouwbaar kan worden geschat. Het al dan niet bestaan van additionele verplichtingen wordt beoordeeld aan de hand van de uitvoeringsovereenkomst met de pensioenuitvoerder, de pensioenovereenkomst met de werknemers en andere (expliciete of impliciete) toezeggingen aan de werknemers. De voorziening wordt gewaardeerd tegen de beste schatting van de contante waarde van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen op de balansdatum af te wikkelen. Voor een op balansdatum bestaand overschot bij de pensioenuitvoerder wordt een vordering opgenomen als de onderneming de beschikkingsmacht heeft over dit overschot, het waarschijnlijk is dat het overschot naar de onderneming zal toevloeien en de vordering betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Belastingen

Belastingen worden berekend over het resultaat over het boekjaar, rekening houdend met fiscale faciliteiten. De berekening wordt gedaan tegen het nominale tarief.

Grondslagen voor de opstelling van het geconsolideerd kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht wordt opgesteld volgens de indirecte methode.

De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit liquide middelen.

Winstbelastingen, ontvangen intrest en ontvangen dividenden worden opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten.

De verkrijgingsprijs van verworven groepsmaatschappijen wordt opgenomen onder de kasstroom uit investeringsactiviteiten, voor zover betaling in geldmiddelen heeft plaatsgevonden. Hierbij worden geldmiddelen aanwezig in de groepsmaatschappijen als afzonderlijke mutatie vermeld.

Toelichting op de onderscheiden posten van de geconsolideerde balans

Immateriële vaste activa

1. Assurantieportefeuille

	2016	2015
Boekwaarde 1 januari	-	1.290.662
Afschrijving	-	-452.514
Verkoop	-	-838.148
Boekwaarde 31 december	-	-

De assurantieportefeuille van dochtermaatschappij HJG Verzekeringen B.V. is per 31 december 2015 verkocht middels een activa-passiva transactie.

2. Software

	2016	2015
Boekwaarde 1 januari	-	5.357
Afschrijving	-	-5.357
Boekwaarde 31 december	-	-

Beleggingen

3. Verloop beleggingen 2016

(in duizenden euro's)

Verloop:

Boekwaarde 1 januari

Aankopen/verstrekkingen

Waardevermeerdering

Totaal vermeerderingen

Verkopen/aflossingen

Waardevermindering

Totaal verminderingen

Boekwaarde

31 december

Verkrijgingsprijs

Level analyse

Genoteerde marktprijzen

Onafhankelijke taxaties

Netto-contante
waardeberekening

Overige methode

Totaal

	Terreinen en gebouwen voor eigen gebruik	Overige terreinen en gebouwen	Aandelenfondsen	Obligatiefondsen	Vorderingen uit hypothecaire leningen	Vorderingen uit andere leningen	Andere financiële beleggingen	Totaal
Boekwaarde 1 januari	952	781	2.138	9.184	465	1.502	-	15.022
Aankopen/verstrekkingen				27				27
Waardevermeerdering	148		178	362				688
Totaal vermeerderingen	148	-	178	389	-	-	-	715
Verkopen/aflossingen		564		11	173	202		950
Waardevermindering								
Totaal verminderingen	-	564	-	11	173	202	-	950
Boekwaarde 31 december	1.100	217	2.316	9.562	292	1.300	-	14.787
Verkrijgingsprijs	1.709	58	2.299	9.213				
Level analyse								
Genoteerde marktprijzen				9.562				11.878
Onafhankelijke taxaties	1.100							1.100
Netto-contante waardeberekening								-
Overige methode		217	2.316		292	1.300		1.809
Totaal	1.100	217	2.316	9.562	292	1.300	-	14.787

Het bedrag overige terreinen en gebouwen bevat EUR 159 aan herwaarderingen. De reële waarden van terreinen en gebouwen voor eigen gebruik is gebaseerd op een waardering door een onafhankelijke en ter zake kundige taxateur. De reële waarde van overige terreinen en gebouwen is afgeleid van de beschikbare WOZ-waarderingen.

**3. Verloop
beleggingen 2015**

(in duizenden euro's)

	Terreinen en gebouwen voor eigen gebruik	Overige terreinen en gebouwen	Aandelenfondsen	Obligatiefondsen	Vorderingen uit hypothecaire leningen	Vorderingen uit andere leningen	Andere financiële beleggingen	Totaal
Boekwaarde 1 januari	952	2.699	-	-	1.324	71	-	5.046
Aankopen/verstrekkingen			2.299	9.197		1.450		12.946
Waardevermeerdering				4				4
Totaal vermeerderingen	-	-	2.299	9.201	-	1.450	-	12.950
Verkopen/aflossingen		1.868			859	19		2.746
Waardevermindering		50	161	17				228
Totaal verminderingen	-	1.918	161	17	859	19	-	2.974
Boekwaarde 31 december	952	781	2.138	9.184	465	1.502	-	15.022
Verkrijgingsprijs	1.709	2.164	2.299	9.197				
Level analyse								
Genoteerde marktprijzen				9.184				11.322
Onafhankelijke taxaties	952							952
Netto-contante waardeberekening								-
Overige methode		781	2.138		465	1.502		2.748
Totaal	952	781	2.138	9.184	465	1.502	-	15.022

Geografische spreiding

4. Aandelenfondsen

	2016	2015
Europa	701.059	380.518
Noord Amerika	1.258.311	1.175.758
Azië	281.830	213.774
Overig	74.370	367.691
Boekwaarde 31 december	2.315.570	2.137.741

Verkrijgingsprijs aandelenfondsen € 2.299.005 (2015: € 2.299.005)

5. Obligatiefondsen		2016	2015
Per categorie	Bedrijven	1.672.459	2.003.098
	Overheden	7.889.796	7.180.651
		9.562.255	9.183.749
Rating	AAA	4.773.265	4.630.229
	AA	3.299.422	2.977.938
	A	607.451	610.199
	BBB	882.117	965.383
		9.562.255	9.183.749

Verkrijgingsprijs obligatiefondsen € 9.213.048 (2015: € 9.197.002)

6. Hypothecaire leningen

De hypothecaire leningen zijn verstrekt aan (ex-)personeelsleden. Het verleende kortingspercentage bedraagt gemiddeld 1,4%. De ontvangen zekerheden voor de hypothecaire vorderingen bedragen € 425.000 (2015: € 740.689).

7. Andere leningen

In 2015 is een lening verstrekt aan de koper van de assurantieportefeuille van HJG Verzekeringen B.V. ter grootte van € 1.450.000 met een looptijd van 8 jaar tegen een rentepercentage van 4%. Als zekerheid voor de nakoming van de verplichtingen heeft Zevenwouden een eerste pandrecht op de assurantieportefeuille van de koper. Het saldo ultimo 2016 bedraagt € 1.268.750. Daarnaast loopt er een lening aan een tussenpersoon met een saldo van € 31.432 met een resterende looptijd van 2 jaar tegen een rentepercentage van 6%.

8. Andere financiële beleggingen

Andere financiële beleggingen betreffen beleggingen in deposito's.

9. Vorderingen

Verzekeringnemers	2016	2015
Vordering	52.705	96.741
Voorziening risico oninbaarheid	-4.988	-4.988
	47.717	91.753

Tussenpersonen	2016	2015
Vordering	791.464	572.480
Voorziening risico oninbaarheid	-12.127	-8.287
	779.337	564.193

Vorderingen uit herverzekering

Op vordering uit herverzekering is geen voorziening voor het risico van oninbaarheid in mindering gebracht (2015: 0).

Verzekeringsmaatschappijen

Op vordering op verzekeringsmaatschappijen is geen voorziening voor het risico van oninbaarheid in mindering gebracht (2015: 0).

Overige vorderingen	2016	2015
Te vorderen schadeloosstelling	411.923	458.425
Voorziening te vorderen schadeloosstelling	-411.923	-406.425
Vordering derdenrekening	-	100.000
Vordering verkoop auto's	-	30.000
Overig	11.688	64.946
	11.688	246.946

De te vorderen schadeloosstelling heeft betrekking op de onregelmatigheden rondom de directievoorzitter en de looptijd van deze vordering bedraagt meer dan een jaar.

10. Belastingen	2016	2015
Belastinglatentie compensabele verliezen (1)	660.000	655.000
Dividendbelasting	4.686	111.666
	664.686	766.666

(1) Verloop belastinglatentie compensabele verliezen	2016	2015
Balans 1 januari	655.000	-
Realisatie	-48.886	-
Herwaardering	53.886	655.000
Balans 31 december	660.000	655.000

Per ultimo boekjaar bedragen de compensabele verliezen van de fiscale eenheid Zevenwouden € 3,5 mln. De compensabele verliezen zijn gewaardeerd in de belastinglatentie compensabele verliezen. Bij de berekening ervan is uitgegaan van de verwachte winsten voor belasting uit de meerjarenprognose 2017-2021. Deze meerjarenprognose is afkomstig uit het business plan van Zevenwouden. Bij de waardering van de latentie zijn de winsten gewaardeerd met een risico-voet die oploopt naarmate de winsten verder in de toekomst liggen. Dit is gedaan om tot uiting te brengen dat winsten die verder in de toekomst liggen, moeilijker zijn te voorspellen en daarom een grotere onzekerheidsmarge behoeven. Als gevolg van de gehanteerde risico-voet bedraagt de voorwaartse verliescompensatie die niet tot waardering is gebracht € 0,6 mln. (2015: 0,7 mln.). De verwachte looptijd bedraagt meer dan één jaar. Van deze vordering is € 0 (2015: 0) naar verwachting verrekenbaar binnen 1 jaar. De compensabele (voorvoegings)verliezen van HJG Verzekeringen B.V. bedragen € 0,5 mln. en zijn niet gewaardeerd in de belastinglatentie.

Overige activa

11. Materiële vaste activa 2016

Verloop:

Boekwaarde 1 januari

Aanschaffingen

Afschrijvingen

Verkoop/Desinvestering

Waardevermindering

Boekwaarde 31 december

Afschrijvingspercentage

Hardware	Kantoormachines en -inventaris	Totaal
42.412	71.825	114.237
10.383	-	10.383
-19.698	-26.560	-46.258
-	-400	-400
-	-	-
33.097	44.865	77.962
20%	20%	

11. Materiële vaste activa 2015

Verloop:

Boekwaarde 1 januari

Aanschaffingen

Afschrijvingen

Verkoop/Desinvestering

Waardevermindering

Boekwaarde 31 december

Cumulatieve afschrijving

Afschrijvingspercentage

Hardware	Kantoormachines en -inventaris	Vervoermiddelen	Totaal
72.119	109.586	67.521	249.226
-	1.875		1.875
-28.079	-38.286	-14.732	-81.097
-1.628		-46.000	-47.628
	-1.350	-6.789	-8.139
42.412	71.825	-	114.237
88.985	171.980	-	260.965
20%	20%	20%	

11. Andere Activa

Deze balanspost betrof onroerend goed dat aangehouden werd voor de verkoop. Het onroerend goed was gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs vermeerderd met overdrachtsbelasting.

12. Liquide middelen

Rekening-courant banken

Spaartegoeden banken

Kas

2016	2015
1.126.270	3.003.262
5.201.405	3.950.809
768	1.480
6.328.443	6.955.551

Alle liquide middelen staan ter vrije beschikking van de maatschappij. Over de aangehouden spaartegoeden wordt een variabele spaarrente vergoed.

13. Overlopende acquisitiekosten

Stand per 1 januari

Afschrijving

Toevoeging

Stand per 31 december

2016	2015
971.981	994.901
-971.981	-994.901
812.172	971.981
812.172	971.981

Groepsvermogen

Het eigen vermogen van de maatschappij wordt gespecificeerd in de toelichting van de enkelvoudige jaarrekening.

Technische voorziening

14. Premies

Een deel van de premietermijnen is niet gelijk aan het boekjaar. Vooruitontvangen premies worden op de balans onder dit hoofd gepassiveerd. De premies herverzekeraar betreft het aandeel van de herverzekeraar in de vooruit ontvangen premies. De voorziening heeft een kortlopend karakter.

Uitkomst toereikendheidstoets premievoorziening

Per ultimo boekjaar is een kwantitatieve toereikendheidstoets uitgevoerd op de premievoorziening. De uitkomst van de toets heeft ertoe geleid dat een voorziening voor niet-toereikende premie is gevormd. De voorziening niet-toereikende premies maakt in de balans deel uit van de gepresenteerde voorziening voor niet verdiende premies.

Voorziening niet verdiende premies

	2016	2015
Balans 1 januari	2.643.470	2.715.541
Onttrekkingen	-2.643.470	-2.715.541
Dotaties	2.200.636	2.643.470
Dotatie voorziening niet-toereikende premie	153.282	-
Balans 31 december	2.353.918	2.643.470

15. Schaden

Verloop (in duizenden euro's):

	Bruto		Herverzekeringsdeel		Eigen rekening	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Balans 1 januari	8.374	7.501	3.661	2.601	4.713	4.900
Betaald vorige tekenjaren	-3.519	-3.170	-775	-566	-2.744	-2.604
Vrijval/toevoeging vorige tekenjaren	-1.992	-529	-1.700	-46	-292	-483
Schadereserve oude tekenjaren ultimo boekjaar	2.863	3.802	1.186	1.989	1.677	1.813
Schadereserve huidig tekenjaar	2.219	4.572	43	1.672	2.176	2.900
Balans 31 december	5.082	8.374	1.229	3.661	3.853	4.713

Onder voorziening voor nog te betalen schaden zijn bedragen opgenomen voor claims die door de maatschappij worden betwist of waarvoor verhaalsacties bij derden zijn ingesteld. Zevenwouden hanteert bij deze claims een prudent schadereserveringsbeleid waarbij in beginsel de verzekerde som inclusief bijkomende kosten worden gereserveerd. Gezien de onzekere uitkomst van juridische procedures en verhaalsacties in deze zijn deze claims voor 100 % in de schadelast opgenomen. Afhankelijk van de uitkomsten hiervan kan een bedrag ten gunste van het resultaat vrijvallen.

In de reserveringen boekjaar is een bedrag van €332.000 (2015: € 541.000) opgenomen als voorziening voor nagekomen schademeldingen. De schattingsmethode voor nagekomen schademelding is per 1 januari 2016 aangepast. Dit leidde tot een verlaging van de voorziening voor nagekomen schademeldingen van €110.000.

De vrijval vorige tekenjaren in boekjaar 2016 komt hoofdzakelijk voor rekening van de branche brand. In het schadejaar 2008 is een grote schade ad € 1.397.000 na een langdurige schadeprocedure in het voordeel van maatschappij beslist. De totale schadeclaim was grotendeels herverzekerd

Uitkomst toereikendheidstoets schadevoorziening

Op basis van de positieve uitloopresultaten van de schadereserve over de voorgaande jaren wordt de voorziening voor te betalen schaden toereikend geacht. De toereikendheid van de schadevoorziening is tevens kwantitatief getoetst door deze te vergelijken met de beste schatting van toekomstige schadekasstromen inclusief een risicomarge.

Voorzieningen

16. Belastingen

Verloop belastinglatentie tijdelijke verschillen

	2016	2015
Balans 1 januari	258.434	648.423
Correctie latentie vorig boekjaar	-9.890	219.752
Realisatie assurantieportefeuille	-	-167.425
Realisatie beleggingen	-48.886	-443.200
Herwaardering beleggingen	127.554	884
Balans 31 december	327.212	258.434

De latente belastingschuld heeft betrekking op belastbare tijdelijke verschillen tussen fiscale en commerciële waardering ten aanzien van beleggingen. De verwachte looptijd van de volledige latentie is langer dan een jaar.

17. Pensioenvoorziening

Verloop:

	2016	2015
Balans 1 januari	-	-
Toevoeging	150.000	-
Balans 31 december	150.000	-

De pensioenvoorziening is gevormd ter dekking van nog af te financieren indexatielasten van opgebouwde pensioenaanspraken van deelnemers. De pensioenregeling betreft een toegezegd pensioen dat gebaseerd is op een middelloonstelsel. De uitvoerder van de pensioenregeling is Aegon Levensverzekering N.V. De verwachte looptijd van de pensioenvoorziening is korter dan een jaar.

18. Overige voorzieningen

	2016	2015
Reorganisatievoorziening (1)	61.565	250.000
Voorziening jubileumuitkeringen (2)	48.663	65.231
Voorziening schadebehandelingskosten (3)	19.642	19.719
	129.870	334.950

(1) Reorganisatievoorziening

Verloop:	2016	2015
Balans 1 januari	250.000	-
Onttrekking/toevoeging	-188.435	250.000
Balans 31 december	61.565	250.000

De reorganisatievoorziening is gevormd ter dekking van de lasten van ontslaguitkeringen, frictiekosten, eventuele kosten van mobiliteit en/of sociale regelingen en de kosten van deskundige ondersteuning bij het reorganisatieproces en de afronding ervan.

(2) Voorziening voor toekomstige jubileumuitkeringen

Belangrijke uitgangspunten zijn:

- disconteringsvoet 4%;
- gebaseerd op stand salarissen ultimo jaar
- blijfkans: 100%
- inclusief verwachte sociale lasten

Verloop:	2016	2015
Balans 1 januari	65.231	69.551
Onttrekking	-16.568	-4.320
Balans 31 december	48.663	65.231

De voorziening heeft in het algemeen een langlopend karakter. Circa € 0 (2015: € 6.332) heeft een looptijd korter dan een jaar.

(3) Voorziening voor schadebehandelingskosten

Verloop:	2016	2015
Balans 1 januari	19.719	38.000
Onttrekking	-77	-18.281
Balans 31 december	19.642	19.719

De voorziening is gebaseerd op de nog openstaande schadedossiers ultimo de verslagperiode en de gemiddelde behandelingskosten per dossier. De voorziening schadebehandelingskosten heeft betrekking op Noorderlinge B.V.

Schulden

19. Belastingen en sociale lasten

	2016	2015
Assurantiebelaasting	222.233	206.901
Loonheffingen	64.282	97.002
Vennootschapsbelasting	-	2.695
Balans 31 december	286.515	306.598

20. Overige schulden

	2016	2015
Crediteuren	137.344	107.441
Accountantskosten	96.126	67.150
Toezeggingen brandpreventiefonds	51.165	51.165
Actuariskosten	33.516	23.121
Compliancekosten	10.000	-
Vermogensbeheer	7.000	-
Salarissen en overige vergoedingen	561	62.403
Overig	108.171	130.684
Balans 31 december	443.883	441.964

21. Overlopende passiva

	2016	2015
Vooruit ontvangen premie	553.569	553.603
Vooruit ontvangen tekencommissie	260.349	211.185
Reservering vakantiedagen	34.250	50.000
Balans 31 december	848.168	814.788

Vooruit ontvangen premie heeft betrekking op polissen met een vervaldatum in het nieuwe boekjaar.

Overige toelichtingen

Niet in de balans opgenomen regelingen

Nederlandse Herverzekeringsmaatschappij voor Terrorismeschaden N.V.

De maatschappij neemt deel aan de Nederlandse Herverzekeringsmaatschappij voor Terrorismeschaden N.V. Op basis van het deelnemerspercentage staat zij in de eerste layer garant voor een bedrag van EUR 124.430.

Fiscale eenheid

De maatschappij en de genoemde deelnemingen zijn ieder hoofdelijk aansprakelijk voor de schulden van de fiscale eenheid uit hoofde van vennootschapsbelasting. De vennootschapsbelasting is in elk van de vennootschappen opgenomen voor dat deel dat de desbetreffende vennootschap als zelfstandig belastingplichtige verschuldigd zou zijn, rekening houdend met de voor de vennootschap geldende fiscale faciliteiten.

Leasing

De beoordeling of een overeenkomst een lease bevat, vindt plaats op grond van de economische realiteit op het tijdstip van het aangaan van het contract. De leasecontracten zijn afgesloten voor het wagenpark en voor kantoormachines.

Verplichting leasecontracten naar looptijd (in duizenden euro's):

	2016	2015
< 1 jaar	94	91
> 1 jaar en < 5 jaar	87	148
	181	239

Interne huur

De maatschappij heeft een kantoorgebouw zowel in gebruik als in eigendom. Hiervoor wordt een interne huurlast ter grootte van circa € 116.100 per jaar aan de technische rekening toegerekend.

Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben zich geen gebeurtenissen na balansdatum voorgedaan.

Risicoparaagraaf

Werking van risicomanagement

Jaarlijks worden de bruto risico's (exclusief beheersmaatregelen) middels een brede uitvraag binnen de organisatie en de netto risico's (na werking beheersmaatregelen) bepaald. De netto risico's moeten binnen de risicobereidheid vallen.

Uit de door Zevenwouden uitgevoerde ORSA is gebleken dat de belangrijkste risico's (in aflopende volgorde) die Zevenwouden bedreigen de volgende zijn:

- Catastroferisico. Dit is het risico op schade door grote evenementen (zoals stormen).
- Renterisico, het risico dat de waarde van een financieel instrument zal fluctueren als gevolg van verandering in de marktrente.
- Marktrisico, het risico dat de waarde van een financieel instrument zal fluctueren als gevolg van veranderingen van marktprijzen, veroorzaakt door factoren die uitsluitend gelden voor het individuele instrument of de emittent ervan, of door factoren die alle instrumenten die verhandeld worden in de markt beïnvloeden.
- Omgevings- en reputatierisico, het risico dat bedrijfsdoelstellingen niet worden gerealiseerd als gevolg van veranderingen op het gebied van wet- en regelgeving, concurrentie, externe belanghebbenden, reputatie en ondernemingsklimaat alsmede van negatieve publieke uitslatingen.
- Strategisch risico, het risico van een niet-passende strategie, niet-tijdige implementatie van de strategie en/of het risico van gebrek aan innovatie en/of aansluiting bij de klantbehoeften.

Tevens is belangrijk te onderkennen binnen welke tijdspanne bovenstaande risico's zich kunnen manifesteren en daarmee de interne solvabiliteitspositie van Zevenwouden (kunnen) bedreigen.

Type risico	Korte termijn (<1 jaar)	Middellange termijn (1-5 jaar)	Lange termijn (> 5 jaar)
Catastroferisico	X		
Renterisico	X		
Marktrisico	X		
Omgevingsrisico		X	
Strategisch risico			X

De verzekeringsportefeuille van Zevenwouden is kwetsbaar voor de impact van met name stormen doordat haar portefeuille grotendeels bestaat uit verzekerde onroerende objecten die bovendien specifieke concentraties kennen in Noord-Nederland. Het herverzekeringsprogramma van Zevenwouden mitigeert dit risico. Het eigen behoud binnen dit programma bedraagt EUR 2 mln. waardoor er een significant restrisico resteert.

Zevenwouden belegt in zowel vastrentende waarden als aandelen waardoor er blootstelling bestaat aan renterisico en marktrisico. Wijzigingen in rente en beursprijzen kunnen zich acuut voordoen.

Het omgevingsrisico kent meerdere facetten en kan zich manifesteren in de vorm van beperkingen om premies te verhogen omdat de concurrentieverhoudingen deze ruimte niet bieden, wijzigingen in wet- en regelgeving die Zevenwouden beperken in haar distributiestrategie of de organisatie ertoe dwingt om ingrijpende wijzigingen door te voeren of reputatieschade waardoor een verhoogd royement kan optreden binnen de aanwezige portefeuille.

Het strategische risico dient in samenhang te worden gezien met de groeiambitie van Zevenwouden. Een niet-tijdige implementatie of onjuiste gekozen strategie kan ertoe leiden dat Zevenwouden haar groei-doelstellingen niet binnen haar middellange termijnplannen realiseert waardoor de technische resultaten onder druk komen te staan.

In de paraagraaf hierna wordt per risico weergegeven hoe Zevenwouden deze risico's beheerst. Voor de belangrijkste risico's die zich binnen een tijdspanne van een jaar kunnen manifesteren wordt kwantitatief de gevoeligheid toegelicht.

Beschrijving van de risico's, beheersmaatregelen en gevoeligheden

Hieronder wordt zowel een overzicht gegeven van de risico's en beheersmaatregelen die zijn getroffen. Bij de belangrijkste risico's is tevens de gevoeligheid van de solvabiliteit gekwantificeerd voor een stress-scenario.

Verzekeringstechnische risico's

Algemeen

Het sluiten van schadeverzekeringen is de kernactiviteit van Zevenwouden, waarbij Zevenwouden zich specialiseert in brandverzekeringen. Een gesloten verzekering die past binnen de door Zevenwouden gehanteerde acceptatienormen zou als zodanig geen onaanvaardbaar risico kunnen opleveren. Toch zullen in het kader van de verzekeringsactiviteiten verzekeringstechnische risico's zich anders ontwikkelen dan verwacht. Als verzekeraar staan wij bloot aan zowel mogelijke gebeurtenissen die plotsklaps kunnen optreden als aan mogelijke omstandigheden die tot geleidelijke erosie van de verdien capaciteit kunnen leiden. De verzekeringstechnische risico's die Zevenwouden loopt zijn inherent aan het uitoefenen van het verzekeringsbedrijf. Deze risico's kunnen zich manifesteren in de vorm van catastroferisico's, premierisico's en reserverisico's.

Catastroferisico's

Betreft de concentratie van verzekeringstechnische risico's in een bepaald geografisch gebied die als gevolg van één gebeurtenis gelijktijdig schade kunnen oplopen. De belangrijkste gebeurtenissen die onder de dekking vallen zijn schaden als gevolg van stormen, hagelbuien of andere van buiten komende onheilen. Schade ten gevolge van terrorisme is herverzekerd via de pool van de Nederlandse Herverzekeringsmaatschappij Terrorismeschaden.

Gevoeligheden

De solvabiliteit van Zevenwouden is kwetsbaar voor (hevige) stormen. Zevenwouden heeft daarom een stress-scenario doorgerekend waarin de kwantitatieve impact op de solvabiliteit tot uiting wordt gebracht. Er wordt aangenomen dat er zich conform de standaard formule een stormscenario voltrekt met een kans van eens in de 200 jaar. Daarbij worden twee stormen als schok op de gehele brandportefeuille van Zevenwouden losgelaten. Het verloop in de solvabiliteit kan dan als volgt worden weergegeven:

Solvency ratio uitgangssituatie	176%
Storm 1	-20%
Storm 2	-20%
Solvency ratio na stress-scenario	136%

Uit bovenstaande opstelling blijkt dat Zevenwouden na een dergelijk scenario blijft voldoen aan haar interne solvabiliteitseis en dat elk afzonderlijk evenement binnen de bandbreedte van de risicobereidheid van Zevenwouden past.

Premie- of lopend jaarrisico

Het premie- of lopend jaarrisico betreft met name het risico dat de schadefrequentie en/of de grootte van de schade per geval nadelig afwijkt van de verwachting. Deze catastrofe en premierisico's worden beheerst doordat:

- Zevenwouden een acceptatiebeleid voert en acceptatienormen hanteert alvorens een schadeverzekering wordt afgegeven. De acceptatieregels zijn in een periode van vele jaren ontwikkeld en verfijnd.
- Onroerende goederen met een verhoogd risicoprofiel als onderdeel van het acceptatieproces worden geïnspecteerd door ervaren inspecteurs;
- Zevenwouden verzekerde risico's heeft herverzekerd voor zover zij de risicobereidheid (eigen behoud) te boven gaan.
- Zevenwouden een prudent herverzekeringsbeleid toepast dat is afgestemd op de risicobereidheid en financiële draagkracht van Zevenwouden.

- Zevenwouden gebruik maakt van een professionele herverzekeringsmakelaar die zorg draagt voor een optimale plaatsing van het herverzekeringsprogramma op basis van gemodelleerde schadestatistieken.

Reserverisico

Het reserverisico is het risico dat Zevenwouden niet voldoende schadevoorzieningen heeft gevormd ter dekking van (verwachte) schade. Zevenwouden beheerst dit risico doordat:

- Zevenwouden een prudent schadereserveringsbeleid volgt waarbij op dossierniveau door ervaren schadebehandelaren een voorziening wordt bepaald;
- Zevenwouden een aanvullende voorziening vormt voor schade die nog niet (volledig) zijn gemeld maar zich reeds hebben voorgedaan.
- Zevenwouden haar uitloopresultaten periodiek beoordeelt en op basis daarvan op dossierniveau haar reserves bijstelt indien daar aanleiding toe is.

De grootste groep verzekeringen die het verzekeringstechnische risico bepalen zijn opstalverzekeringen. De opstalverzekeringen bieden onder meer dekking tegen schade ten gevolge van buiten komende onheilen, waaronder stormen, hagelbuien en lekkages. De verzekeringsportefeuille van Zevenwouden kent een concentratie van risico-objecten in Noord-Nederland.

Strategisch risico

Dit is het risico dat Zevenwouden een strategie voert die niet voldoende aansluit op klantbehoeften of ontwikkelingen in de markt waarin de organisatie opereert. Het strategische risico omvat ook het risico van een niet-tijdige implementatie van de bedrijfsstrategie.

Zevenwouden heeft in het verslagjaar haar strategie bijgesteld op basis van actuele inzichten. Door af te gaan op de signalen vanuit de markt en de observaties van interne bedrijfsdisciplines te verzamelen, is de strategie op een gewogen wijze tot stand gekomen. Hierdoor wordt het risico van een niet-passende strategie of een strategie die niet aansluit op de klantbehoeften zo klein mogelijk gehouden. Mede voor dit doel heeft Zevenwouden een klankbordgroep opgericht waarin een afvaardiging van de samenwerkende intermediaire partners is vertegenwoordigd om in nauw contact te staan met de markt.

Omgevings- en reputatierisico

Wijzigingen in relevante wet- en regelgeving worden op de voet gevolgd door de compliance functie binnen Zevenwouden waardoor Zevenwouden tijdig kan inspelen op wijzigingen binnen het wettelijke kader. De concurrentie in de schadeverzekeringssector is al jaren hevig. Door een zorgvuldige totstandkoming van de strategie die nauw aansluit bij de marktbehoefte is Zevenwouden concurrerend binnen dit marktsegment. Zevenwouden focust op homogeniteit binnen de risicoportefeuille, volgt schadetrends, inspecteert aangeboden risico's en investeert in efficiency voor proces- en productvoering. Hierdoor kan Zevenwouden de concurrentie het hoofd bieden. Reputatierisico's worden beheerst door zorgvuldige procesvoering en adequate informatieverstrekking. Daarnaast wordt (nieuw) personeel geselecteerd op integriteit en antecedenten (zie ook integriteitsrisico).

Prijrisico

Er bestaan drie vormen van prijrisico's: valutarisico, renterisico en marktrisico. Deze begrippen worden hierna verder toegelicht.

Valutarisico

Het risico dat de waarde van een financieel instrument zal fluctueren als gevolg van veranderingen van valutawisselkoersen.

Renterisico

Het risico dat de waarde van een financieel instrument zal fluctueren als gevolg van veranderingen van de rente.

Marktrisico

Het risico dat de waarde van een financieel instrument zal fluctueren als gevolg van veranderingen van marktprijzen, veroorzaakt door factoren die uitsluitend gelden voor het individuele instrument of de emittent ervan, of door factoren die alle instrumenten die verhandeld worden in de markt beïnvloeden.

Algemene beheersing prijsrisico

In algemene zin wordt het prijsrisico beheerst door een prudent beleggingsbeleid te voeren. Binnen het beleggingsbeleid zijn restricties opgenomen ten aanzien van de toelaatbare positie die in een bepaalde beleggingscategorie mag worden ingenomen. Het beheer van beleggingen in fondsbeleggingen is uitbesteed aan professionele vermogensbeheerder die ISAE-3402 gecertificeerd is. Het beleggingsbeleid voorziet erin dat, buiten de fondsbeleggingen, niet zelfstandig belegd mag worden in afgeleide financiële instrumenten (derivaten) of securities lending mag worden toegepast. Er worden geen nieuwe directe beleggingen gedaan in vastgoed en er worden geen nieuwe onderhandse leningen meer verstrekt. Voorts wordt er een buy & hold strategie gevolgd. Maandelijks worden de resultaten uit de beleggingen intern gevolgd en gerapporteerd aan het management. Opvallende waardemutaties worden zoveel mogelijk verklaard.

Beheersing valutarisico

Zevenwouden loopt alleen valutarisico binnen haar beleggingsfondsen. Alle overige bezittingen en schulden van Zevenwouden luiden in euro. Binnen de beleggingsfondsen worden ingenomen valutaposities ten opzichte van de Euro afgedekt waarbij een hedgeratio tussen 95% en 105% wordt gehanteerd.

Beheersing renterisico

Zevenwouden loopt een renterisico ten aanzien van haar beleggingen in vastrentende waarden. Dit omvat vooral de beleggingen in vastrentende beleggingsfondsen en in mindere mate verstrekte onderhandse leningen. Zevenwouden beheerst haar renterisico door de duratie van beleggingen te maximeren. Hierdoor wordt de impact van wijzigingen van de marktrente op de herwaardering van deze beleggingen beperkt gehouden.

Gevoeligheid renterisico

Indien de beleggingen in vastrentende waarden met 30% in waarde dalen, dan daalt de solvabiliteit met ongeveer 24 procentpunten.

Beheersing marktrisico

Zevenwouden loopt marktrisico over haar beleggingen in aandelenfondsen. Zevenwouden beheerst het marktrisico door haar beleggingen goed te spreiden over diverse vermogenstitels waardoor schommelingen van de prijs van individuele vermogenstitels elkaar beter compenseren. Daarnaast heeft Zevenwouden limieten gesteld ten aanzien van de maximale posities die zij wenst in te nemen met betrekking tot aandelen.

Gevoeligheid marktrisico

Indien de beleggingen in aandelen(fondsen) met 50% in waarde dalen, dan daalt de solvabiliteit met ongeveer 7 procentpunten.

Liquiditeitsrisico

Het liquiditeitsrisico is het risico dat Zevenwouden door gebrek aan liquide middelen niet in staat is om op korte termijn aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Zevenwouden beheerst het liquiditeitsrisico doordat:

- Zevenwouden een groot deel van haar middelen liquide aanhoudt onder andere op deposito's en spaarrekeningen. Op deze manier is in het geval van calamiteiten snel geld beschikbaar te maken. De deposito's zijn in voldoende mate gespreid over verschillende bankinstellingen;
- Voor geplande investeringen wordt impliciet liquiditeit vrijgehouden zodat externe financiering niet nodig is. Indien noodzakelijk worden er beleggingen liquide gemaakt.

- Met de herverzekeraars is contractueel de afspraak vastgelegd dat in het geval van potentiële liquiditeitsproblemen bij Zevenwouden door het uitkeren van een bedrag waarvoor een recht op herverzekeringsdekking bestaat, er een voorschot op de herverzekeringsclaim zal worden verstrekt.
- Zevenwouden voert een restrictief beleid ten aanzien van illiquide beleggingen zoals vastgoed.

Kasstroomrisico

Het kasstroomrisico is het risico dat toekomstige kasstromen verbonden aan een monetair financieel instrument zullen fluctueren in omvang. De blootstelling van Zevenwouden aan kasstroomrisico is zeer beperkt en raakt uitsluitend de andere financiële beleggingen op de balans. Dit zijn aangehouden spaartegoeden waarover een variabele rente wordt vergoed. Deze rentevergoeding is van verwaarloosbare betekenis binnen het geheel van de beleggingsopbrengsten in de niet-technische rekening.

Zevenwouden accepteert het gelopen kasstroomrisico omdat deze een gevolg is van het liquide aanhouden van middelen. Het liquide aanhouden van middelen is nodig om het liquiditeitsrisico te mitigeren. Wel is het de intentie van Zevenwouden om een groter deel van de aangehouden spaartegoeden te beleggen in andere financiële instrumenten.

Kredietrisico

Het kredietrisico is het risico dat de tegenpartij van een financieel instrument niet aan haar verplichting zal voldoen, waardoor Zevenwouden een financieel verlies te verwerken krijgt. Dit risico heeft voornamelijk betrekking op beleggingen in beleggingsfondsen, verstrekte (hypothecaire) leningen, aangehouden tegoeden bij banken en vorderingen uit herverzekeringen. Het kredietrisico wordt beheerst doordat :

- Zevenwouden hoofdzakelijk belegt in fondsen die een kredietwaardige rating hebben.
- Zevenwouden herverzekerde risico's spreidt over een panel aan herverzekeraars die allemaal een minimale (S&P) rating van A- als ondergrens moeten hebben.
- Zevenwouden bij onderhandse leningen aan partijen die niet over een rating beschikken aanvullende zekerheden verkrijgt door o.a. het vestigen van een hypotheek op het onderpand of door het vestigen van pandrecht of andere zekerheden.
- Zevenwouden rekening-couranten aanhoudt bij verschillende Nederlandse bankinstellingen met een kredietwaardige status zodat zij de mogelijkheid heeft overtollige liquiditeit te spreiden over meerdere bankinstellingen.

Operationeel risico

Het operationeel risico is het risico dat bedrijfsprocessen niet ongestoord of niet effectief kunnen verlopen als gevolg van handelen of nalaten van medewerkers van Zevenwouden of van derden, dan wel door toevallige gebeurtenissen of omstandigheden. Zevenwouden beheerst dit risico door:

- Interne controle op de operationele processen vanuit de 1^e, 2^e en 3^e lijn.
- Capaciteitsplanning door organisatorische en personele inrichting in evenwicht te brengen tot de bedrijfsdoelstellingen.
- Sturing op permanente educatie van directie, commissarissen en op peil houden van vakbekwaamheid bij de medewerkers door het stimuleren van het volgen van opleiding en het organiseren van workshops op gebied van schade, technische inspectie, acceptatie en Solvency II.
- Risico-gebaseerde audits op operationele processen als onderdeel van het auditprogramma.

IT risico

Het IT-risico betreft het risico dat bedrijfsprocessen en informatievoorziening onvoldoende integer, niet continu of onvoldoende zijn beveiligd. Zevenwouden beheerst dit risico doordat:

- De IT infrastructuur is uitbesteed aan een hosting partner die over datacenters beschikt met uitgebreide continuïteits- en beveiligingsfaciliteiten op het gebied van back-up en alternatieve stroomvoorzieningen.
- De hosting partner is ISAE-3402 gecertificeerd.
- Toegang voor medewerkers tot de digitale werkomgeving is beveiligd middels persoonlijke login-ID met wachtwoord met daarbij een frequente wijzigingscyclus.

Uitbestedingsrisico

Het uitbestedingsrisico is het risico dat de aan derden uitbestede werkzaamheden evenals de door derden ter beschikking gestelde apparatuur en personeel, de continuïteit, integriteit en/of kwaliteit van de bedrijfsvoering van Zevenwouden verstoren of bedreigen. Zevenwouden beheerst dit risico doordat:

- Zevenwouden een uitbestedingsbeleid heeft geformuleerd waaraan de belangrijkste uitbestede diensten en/of processen worden getoetst.
- Met gevolmachtigde agenten (uitgaande volmachten) afspraken zijn overeengekomen en vastgelegd in volmacht overeenkomsten (VSV) die voldoen aan NVGA-richtlijnen.
- Naleving van gemaakte volmachtafspraken worden getoetst met behulp van audits, controleverklaringen van de accountants, self-assessments van gevolmachtigden en cijferanalyses.
- Met belangrijke uitbestedingspartners Service Level Afspraken zijn overeengekomen en/of ISAE-3402 rapportages worden opgevraagd.

Integriteitsrisico

Het integriteitsrisico is het risico dat de integriteit van Zevenwouden wordt beïnvloed als gevolg van niet integere, onethische gedragingen van haar organisatie, veroorzaakt door haar medewerkers dan wel de leiding in het licht van wet- en regelgeving en maatschappelijke en door Zevenwouden opgestelde normen. Zevenwouden beheerst dit risico door:

- Het afleggen van een Moreel ethische verklaring door directie en commissarissen.
- Het afleggen van de eed of belofte door alle medewerkers.
- Pre-employment screening wordt toegepast bij indiensttreding en periodiek in-employment screening wordt toegepast voor in dienst zijnde medewerkers.
- Geheimhoudingsbepalingen worden gehanteerd in arbeidsovereenkomsten.
- Diverse gedragscodes zijn ingevoerd op het gebied van integriteit en opgepaste gedragingen.
- De mogelijkheid tot interne fraude wordt gemitigeerd door toepassing van functiescheidingen in de processen en interne controlemaatregelen.

Toelichting op de onderscheiden posten van de geconsolideerde winst-en-verliesrekening

22. Uitloopresultaten voorziening bruto schaden (in duizenden euro's)

Boekjaar	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Branche	Brand		Motorrijtuigen		Aansprakelijkheid		Overig		Totaal	
<i>Schadejaar</i>										
-1	-371	-249	-45	-59	-143	-168	-33	-57	-592	-533
-2	-20	-75	1	-6	51	212	9	19	41	150
-3	-99	-115	-1	-5	76	8	-8	4	-32	-108
<i>Ouder</i>	-1.409	-88	-4	52	-	-4	5	2	-1.408	-38
Uitloopresultaat	-1.899	-527	-49	-18	-16	48	-27	-32	-1.991	-529
Schadelast verslagjaar	5.190	9.269	286	217	705	1.001	195	299	6.376	10.786
Brutoschade	3.291	8.742	237	199	689	1.049	168	267	4.385	10.257

22. Uitloopresultaten voorziening schaden na herverzekering (in duizenden euro's)

Boekjaar	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Branche	Brand		Motorrijtuigen		Aansprakelijkheid		Overig		Totaal	
<i>Schadejaar</i>										
-1	-23	-271	-45	-59	-143	-168	-30	-40	-241	-538
-2	-21	-50	1	-6	51	212	9	19	40	175
-3	-67	-115	-1	-5	76	2	-9	5	-1	-113
<i>Ouder</i>	-89	-85	27	45	-30	31	1	1	-91	-8
Uitloopresultaat	-200	-521	-18	-25	-46	77	-29	-15	-293	-484
Schadelast verslagjaar	5.190	7.624	286	217	705	1.001	153	272	6.334	9.114
Schade eigen rekening	4.990	7.103	268	192	659	1.078	124	257	6.041	8.630

Het positieve uitloopresultaat in boekjaar 2016 komt hoofdzakelijk voor rekening van de branche brand. In het schadejaar 2008 is een grote schade ad € 1.397.000 na een langdurige schadeprocedure in het voordeel van maatschappij beslist. De totale schadeclaim was grotendeels herverzekerd.

De omvang van de netto-uitloopresultaten is nauwelijks afwijkend van het bruto-uitloopresultaat, omdat voor de gewijzigde dossiers geen herverzekeringscontracten van toepassing zijn met uitzondering van het hiervoor genoemde schadedossier.

23. Bedrijfskosten

Acquisitiekosten		2016	2015
<i>Acquisitiekosten</i>	Doorlopende provisie	3.444.443	3.904.770
	Tekencommissie	526.153	816.614
		3.970.596	4.721.384
<i>Wijziging overlopende acquisitiekosten</i>			
	Doorlopende provisie	108.729	14.043
	Tekencommissie	51.080	8.877
		159.809	22.920
Beheer- en personeelskosten en afschrijving		2016	2015
Personeelskosten		2.880.707	3.557.259
Afschrijving immateriële vaste activa		-	457.871
Afschrijving materiële vaste activa		46.258	89.236
Overige bedrijfskosten		1.532.996	2.637.773
Toegerekend aan opbrengsten bemiddeling		-34.036	-2.050.041
		4.425.925	4.692.098

De maatschappij heeft een kantoorgebouw zowel in gebruik als in eigendom. Hiervoor wordt een interne huurlast ter grootte van circa € 116.100 per jaar aan de technische rekening toegerekend. De huurlast is inbegrepen onder de overige bedrijfskosten.

<i>Specificatie personeelskosten</i>	2016	2015
Salarissen	2.131.376	2.396.314
Sociale lasten	237.085	320.761
Pensioenkosten	332.747	276.941
Overige personeelskosten	179.499	563.243
	2.880.707	3.557.259

De pensioenkosten bestaan in beide verslagjaren uit de met de pensioenuitvoerder overeengekomen premie. In verslagjaar 2016 is aanvullend een dotatie ter grootte van € 150.000 aan de pensioenvoorziening onder de pensioenkosten opgenomen.

Werknemers

Zevenwouden en haar groepsmaatschappijen hadden gedurende het boekjaar gemiddeld, berekend op fulltime-basis, 28 werknemers in dienst (2015: 43).

24. Resultaat technische rekening

Het technische resultaat is toe te rekenen aan een aantal branchegroepen. Het technische resultaat van de belangrijkste groepen is als volgt (in duizenden euro's):

<i>Technische rekening</i>	Brand	Aansprakelijkheid	Motorrijtuigen	Overig	Totaal
Verdiende premies eigen rekening	11.941	1.053	234	437	13.665
Van niet-technische rekening toegerekende opbrengsten uit beleggingen	107	9	2	6	124
Schaden eigen rekening	-4.990	-659	-268	-124	-6.041
Totaal bedrijfskosten	-7.351	-637	-142	-317	-8.447
Resultaat technische rekening	- 293	- 234	- 174	2	- 699
Herverzekeringssaldo	3.242	66	49	213	3.570

De beleggingsopbrengsten en bedrijfskosten zijn aan de branches toegerekend naar rato van de geboekte bruto premies eigen rekening. Voor meer dan 95% hebben de bruto premies betrekking op verzekeringen van in Nederland gelegen objecten of risicoverzekeringen van Nederlandse ingezetenen.

Niet-technische rekening

25. Overige beleggingen

	2016	2015
Rente banken	10.058	58.180
Rente hypotheek	10.554	17.567
Rente leningen	57.240	3.404
Diversen	2.191	-486
Rente obligatiefondsen	31.239	-
Balans 31 december	111.282	78.665

Dividend en renteopbrengsten worden direct herbelegd binnen de aanwezige fondsen.

26. Ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen

	2016	2015
<i>Ongerealiseerde winst op beleggingen</i>		
Obligatiefondsen	362.461	3.538
Aandelenfondsen	177.829	-
Onroerend goed	147.981	-
	688.271	3.538
<i>Ongerealiseerd verlies op beleggingen</i>		
Obligatiefondsen	-	16.791
Aandelenfondsen	-	161.264
Onroerend goed	-	50.000
	-	228.055

27. Gerealiseerd resultaat beleggingen	2016	2015
<i>Gerealiseerde winst op beleggingen</i>		
Aandelenfondsen	-	5
Obligatiefondsen	-	21
Onroerend goed	493	-
	493	26
<i>Gerealiseerd verlies op beleggingen</i>		
Onroerend goed	10.346	24.516
Aandelenfondsen	-	-19
	10.346	24.497

28. Toerekening uit opbrengst beleggingen aan technische rekening

Een deel van de opbrengst uit beleggingen in de niet-technische rekening wordt toegerekend aan de technische rekening. Deze wordt berekend op basis van het deel van het eigen vermogen dat binnen Zevenwouden als noodzakelijk aanwezige solvabiliteit is bepaald.

29. Overig niet technisch resultaat

De overige niet-technische baten betreffen inkomsten vanuit bemiddelingsactiviteiten. In 2015 is hierin de boekwinst uit de verkoop van de assurantieportefeuille van HJG Verzekeringen B.V. opgenomen van € 614.081. Met de verkoop van de assurantieportefeuille zijn de verzekeringsactiviteiten van HJG Verzekeringen B.V. gestaakt. Dit verklaart de significante daling van de inkomsten uit bemiddelingsactiviteiten.

30. Beheer- en personeelskosten overig niet-technisch resultaat	2016	2015
Kosten bemiddelingsactiviteiten deelnemingen	34.036	2.050.041
	34.036	2.050.041

In verband met de verkoop van de assurantieportefeuille van HJG Verzekeringen B.V. eind 2015 zijn de kosten van bemiddelingsactiviteiten in 2016 fors gedaald.

31. Belastingen

	2016	2015
<i>Mutaties belastinglatentie voor compensabele verliezen</i>		
Initiële waardering u.h.v. verliescompensatie	-	655.000
Realisatie gedurende boekjaar	-48.886	-
Herwaardering toekomstige winsten	53.886	-
Totale mutatie	5.000	655.000
<i>Mutatie latente vennootschapsbelasting u.h.v. tijdelijke verschillen:</i>		
Realisatie beleggingen	48.886	443.199
Realisatie assurantieportefeuille	-	167.425
Overige mutaties	-117.663	-217.570
Totale mutatie	-68.777	393.054
Totale vennootschapsbelasting	-63.777	1.048.054

De nominale belastingdruk bedraagt 25 % (2015: 25%), de effectieve belastingdruk bedraagt 15% door het effect van de (her)waardering van de latentie uit hoofde van verliescompensatie en een correctie op de latente vennootschapsbelasting voorgaand boekjaar (+15%).

Enkelvoudige balans per 31 december (na bestemming resultaat)

ACTIVA		2016		2015	
Immateriële vaste activa					
Software	1.	-	-	-	-
Beleggingen					
Terreinen en gebouwen:					
Voor eigen gebruik	2.	1.100.000		952.020	
Overige terreinen en gebouwen		216.500		781.500	
		1.316.500		1.733.520	
Beleggingen in groepsmaatschappijen	3.	-		-	
Overige financiële beleggingen:					
Aandelenfondsen	4.	2.315.570		2.137.741	
Obligatiefondsen	5.	9.562.255		9.183.749	
Vorderingen uit hypothecaire leningen	6.	292.306		465.233	
Vorderingen uit andere leningen	7.	1.300.182		1.502.069	
Andere financiële beleggingen	8.	-		-	
		13.470.313	14.786.813	13.288.792	15.022.312
Vorderingen					
Vorderingen uit directie verzekering op:					
Tussenpersonen	9.	197.294		128.887	
Vordering op groepsmaatschappij		2.778.342		589.778	
Vorderingen uit herverzekering		683.305		528.470	
Overige vorderingen		8.207		174.807	
Belastingen	10.	664.686	4.331.834	766.666	2.188.608
Overige activa					
Materiële vaste activa	11.	77.962		113.837	
Liquide middelen	12.	2.964.936		5.340.007	
Andere activa	13.	-	3.042.898	348.000	5.801.844
Overlopende activa					
Lopende rente en huur		3.639		24.370	
Overlopende acquisitiekosten	14.	812.172		971.981	
Overige overlopende activa		63.993	879.804	62.578	1.058.929
Totaal Activa		23.041.349		24.071.693	

PASSIVA		2016		2015	
Eigen vermogen	15.				
Herwaarderingsreserve		114.145		114.145	
Overige reserves		14.893.117	15.007.261	14.534.559	14.648.704
Technische voorzieningen	16.				
<i>Voor niet-verdiende premies:</i>					
Bruto		2.353.918		2.643.470	
Herverzekeringsdeel		-25.540		-22.232	
		2.328.378		2.621.238	
<i>Voor te betalen schade:</i>					
Bruto		5.082.470		8.374.055	
Herverzekeringsdeel		-1.229.503		-3.661.265	
		3.852.967	6.181.345	4.712.790	7.334.028
Voorzieningen					
Belastingen	17.	327.212		258.434	
Pensioenen	18.	150.000		-	
Overige	19.	414.928	892.140	789.472	1.047.906
Schulden					
<i>Schulden uit directe verzekeringen:</i>					
Verzekeringnemers		-		-	
Tussenpersonen		301.963		169.030	
Schulden uit herverzekering		193.734		415.690	
Verzekeringsmaatschappijen		3.552		3.491	
Belastingen en sociale lasten	20.	64.282		75.713	
Overige schulden	21.	362.822	926.353	327.131	991.055
Overlopende passiva	22.		34.250		50.000
Totaal Passiva			23.041.349		24.071.693

Enkelvoudige winst-en-verliesrekening

		2016		2015	
Technische rekening schadeverzekering					
Verdiende premies eigen rekening	25.				
Brutopremies		15.398.109		17.407.833	
Herverzekeringspremies		-2.026.129		-2.383.547	
		13.371.980		15.024.286	
Wijziging technische voorzieningen:					
Niet-verdiende premies					
Bruto		289.552		72.071	
Aandeel herverzekeraars		3.308		-23.534	
		292.860	13.664.840	48.537	15.072.823
Van niet-technische rekening toe- gerekende opbrengst uit beleggingen		124.100		342.000	
Schaden eigen rekening	23.				
Brutoschaden		7.676.180		9.383.612	
Aandeel herverzekeraars		-775.460		-565.701	
		6.900.720		8.817.911	
Wijziging voorziening te betalen schaden:					
Bruto		-3.291.585		873.074	
Aandeel herverzekeraars		2.431.762		-1.060.730	
		-859.823	-6.040.897	-187.656	-8.630.255
Wijziging overige technische voorzieningen		7.748.043		6.784.568	
Bedrijfskosten	24.				
Acquisitiekosten		5.371.091		6.050.258	
Wijziging overlopende acquisitiekosten		159.809		22.920	
		5.530.900		6.073.178	
Beheer- en personeelskosten en afschrijving bedrijfsmiddelen		2.665.561		2.857.098	
Commissie- en winstdelingen ontvangen van herverzekeraar		-109.223	-8.087.238	-110.201	-8.820.075
Resultaat technische rekening					
Schadeverzekering	25.	-339.195		-2.035.507	

		2016		2015	
Niet -technische rekening					
Resultaat technische rekening			-339.195		-2.035.507
Schadeverzekering					
Opbrengst uit beleggingen					
Opbrengsten uit deelnemingen		13.892		-303.469	
<i>Opbrengsten uit andere beleggingen</i>					
Terreinen en gebouwen		106.476		235.052	
Overige beleggingen	26.	106.695		225.609	
Ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen	27.	688.271		3.538	
Gerealiseerde winst op beleggingen	28.	493	915.827	26	464.225
Beleggingslasten					
Beheerkosten en rentelasten		-19.850		-20.432	
Ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen	27.	-		-228.055	
Gerealiseerde verlies op beleggingen	28.	-10.346	-30.196	-24.497	-272.984
Aan technische rekening toegerekende opbrengst uit beleggingen		29.	-124.100		-342.000
			422.336		-2.489.735
Overige niet-technisch resultaat					
Overige niet-technische baten		-		-	
Beheer- en personeelskosten		-	-	-	-
Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening voor belastingen			422.336		-2.489.735
Belastingen resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening	30.		-63.777		874.868
Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening na belastingen			358.559		-1.614.867

Toelichting op de enkelvoudige jaarrekening

Grondslagen voor de enkelvoudige jaarrekening

Algemeen

De jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling en overeenkomstig de bepalingen zoals opgenomen in het Burgerlijk Wetboek 2 Titel 9 afdeling 14 en de Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 605 Verzekeringsmaatschappijen.

De jaarrekening wordt gepresenteerd in euro's, de functionele valuta van de onderneming. Alle financiële informatie is weergegeven in hele euro's tenzij anders toegelicht.

Voor de algemene grondslagen voor de opstelling van de jaarrekening, de grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat, alsmede voor de toelichting op de onderscheiden activa en passiva en de resultaten wordt verwezen naar de toelichting op de geconsolideerde jaarrekening, voor zover hierna niet anders vermeld.

Beleggingen in groepsmaatschappijen

Deelnemingen met invloed van betekenis

Deelnemingen waarin de maatschappij invloed van betekenis uitoefent op het zakelijke en financiële beleid worden tegen de vermogensmutatiemethode gewaardeerd. Overeenkomstig deze methode, worden de deelnemingen in de balans opgenomen tegen het aandeel van de vennootschap in de nettovermogenswaarde vermeerderd met haar aandeel in de resultaten van de deelnemingen vanaf het moment van verwerving, bepaald volgens de grondslagen zoals vermeld in deze jaarrekening. In de winst-en-verliesrekening wordt het aandeel van de vennootschap in het resultaat van de deelnemingen opgenomen. Indien en voor zover de vennootschap niet zonder beperking uitkering van de positieve resultaten aan haar kan bewerkstelligen, worden de resultaten in een wettelijke reserve opgenomen. Haar aandeel in de rechtstreekse vermogensvermeerderingen en –verminderingen van de deelnemingen wordt ook in de wettelijke reserve opgenomen.

De balanswaarde wordt eveneens aangepast voor rechtstreekse mutaties in het eigen vermogen van de onderneming waarin wordt deelgenomen. Deze aanpassing van de balanswaarde komt ten laste of ten gunste van het eigen vermogen. Indien de waardering van een deelneming volgens deze methode negatief is geworden, wordt de deelneming op nihil gewaardeerd. Voor zover de deelnemende rechtspersoon het voornemen heeft deze deelneming tot betaling van haar schulden in staat te stellen, wordt een voorziening onder de passiva opgenomen ter grootte van de uit deze hoofde mogelijkerwijs te verwachten nadelen.

Herwaarderingsreserve

Waardevermeerderingen van activa die worden gewaardeerd tegen actuele waarde worden opgenomen in de herwaarderingsreserve. Uitzondering hierop vormen financiële instrumenten en andere beleggingen die worden gewaardeerd tegen actuele waarde. Waardevermeerderingen van die activa worden onmiddellijk in het resultaat verwerkt. Daarnaast wordt voor die activa een herwaarderingsreserve gevormd ten laste van de overige reserves als geen sprake is van frequente marktnoteringen.

Grondslagen voor de bepaling van het resultaat

Er worden kosten vanuit de technische rekening toegerekend aan de volmachtactiviteiten welke onder overige niet-technische baten worden gepresenteerd. De hoogte van deze toerekening is gelijk aan de opbrengst van de volmachtactiviteiten van Noorderlinge B.V.

Toelichting op de onderscheiden posten van de balans

Immateriële vaste activa

1. Software

	2016	2015
Boekwaarde 1 januari	-	5.357
Afschrijving	-	-5.357
Boekwaarde 31 december	-	-

Beleggingen

2. Verloop

beleggingen 2016

(in duizenden euro's)

	Terreinen en gebouwen voor eigen gebruik	Overige terreinen en gebouwen	Deelnemingen	Aandelenfondsen	Obligatiefondsen	Vorderingen uit hypothecaire leningen	Vorderingen uit andere leningen	Andere financiële beleggingen	Totaal
Verloop:									
Boekwaarde 1 januari	952	781	-	2.138	9.184	465	1.502	-	15.022
Aankopen/verstrekkingen					27				27
Waardevermeerdering	148			178	362				688
Totaal vermeerderingen	148	-	-	178	389	-	-	-	715
Verkopen/aflossingen		564			11	173	202	-	950
Waardevermindering									-
Totaal verminderingen	-	564	-	-	11	173	202	-	950
Boekwaarde 31 december	1.100	217	-	2.316	9.562	292	1.300	-	14.787
Verkrijgingsprijs	1.709	58	-	2.299	9.213				
Level analyse									
Genoteerde marktprijzen					9.562				11.878
Onafhankelijke taxaties	1.100								1.100
Netto-contante waardeberekening									-
Overige methode		217		2.316		292	1.300		4.510
Totaal	1.100	217	-	2.316	9.562	292	1.300	-	14.787

Het bedrag overige terreinen en gebouwen bevat EUR 159 aan herwaarderingen. De reële waarden van terreinen en gebouwen voor eigen gebruik is gebaseerd op een waardering door een onafhankelijke en ter zake kundige taxateur. De reële waarde van overige terreinen en gebouwen is afgeleid van de beschikbare WOZ-waarderingen.

2. Verloop beleggingen 2015

(in duizenden euro's)

Verloop:

	Terreinen en gebouwen voor eigen gebruik	Overige terreinen en gebouwen	Deelnemingen	Aandelenfondsen	Obligatiefondsen	Vorderingen uit hypothecaire leningen	Vorderingen uit andere leningen	Deposito's bij kredietinstellingen	Totaal
Boekwaarde 1 januari	952	2.699	933	-	-	1.324	71	-	5.979
Aankopen/verstrekkingen			513	2.299	9.197		1.450		13.459
Waardevermeerdering					4				4
Herrubricering			474						474
Totaal vermeerderingen	-	-	987	2.299	9.201	-	1.450	-	13.937
Verkopen/aflossingen		1.868	1.617			859	19		4.363
Waardevermindering		50		161	17				228
Gerealiseerd verlies			303						303
Totaal verminderingen	-	1.918	1.920	161	17	859	19	-	4.894
Boekwaarde 31 december	952	781	-	2.138	9.184	465	1.502	-	15.022
Verkrijgingsprijs	1.709	2.164		2.299	9.197				
Level analyse									
Genoteerde marktprijzen					9.184				11.322
Onafhankelijke taxaties	952								952
Netto-contante waardeberekening									-
Overige methode		781		2.138		465	1.502		2.748
Totaal	952	781	-	2.138	9.184	465	1.502	-	15.022

De herrubricering onder deelnemingen betreft het negatieve eigen vermogen van de deelneming waarvoor een voorziening is opgenomen.

3. Beleggingen in groepsmaatschappijen

	2016	2015
Leningen langlopend karakter (1)	357.665	357.665
Rekening-courantverhoudingen langlopende karakter	918.723	763.075
Voorziening deelneming (2)	-1.581.088	-1.594.981
Opname onder overige voorzieningen (3)	304.700	474.241
	-	-

De looptijd van de leningen is 10 jaar of langer en het rentepercentage bedraagt tussen 4-6%. De rekening-courant muteert gedurende het boekjaar. Er is voor de overige leningen en de rekening-courant-verhouding geen vast aflossingsschema.

(1) Leningen langlopend karakter	2016	2015
Leon Holding B.V.	221.990	221.990
HJG Adviesgroep B.V.	135.675	135.675
Saldo 31 december	357.665	357.665

(2) Verloop deelneming Leon Holding B.V.	2016	2015
Saldo 1 januari	-1.594.981	-1.291.511
Af: resultaat	13.892	-303.470
Saldo 31 december	-1.581.089	-1.594.981

De negatieve waarde van de deelneming is als voorziening in mindering gebracht op de aan groepsmaatschappijen verstrekte financieringen. Er zijn geen garanties afgegeven.

(3) Zevenwouden te Heerenveen, staat aan het hoofd van de groep en heeft de volgende kapitaalbelangen

Statutaire naam	Statutaire vestiging	Aandeel	
Leon Holding B.V.	Leeuwarden	100%	
HJG Adviesgroep B.V.	Bolsward	100%	dochter Leon Holding B.V.
HJG Verzekeringen B.V.	Bolsward	100%	dochter HJG Adviesgroep B.V.
Noorderlinge B.V.	Leeuwarden	100%	dochter HJG Adviesgroep B.V.

Als de negatieve waarde van de deelneming de nominale waarde van de verstrekte financieringen overstijgt wordt voor het meerdere een voorziening deelnemingen getroffen onder de overige voorzieningen.

Overige financiële beleggingen

Geografische spreiding	2016	2015
4. Aandelenfondsen		
Europa	701.059	380.518
Noord Amerika	1.258.311	1.175.758
Azië	281.830	213.774
Overig	74.370	367.691
Boekwaarde 31 december	2.315.570	2.137.741

Verkrijgingsprijs aandelenfondsen € 2.299.005 (2015: € 2.299.005)

5. Obligatiefondsen		2016	2015
<i>Per categorie</i>	Bedrijven	1.672.459	2.003.098
	Overheden	7.889.796	7.180.651
		9.562.255	9.183.749
<i>Rating</i>	AAA	4.773.265	4.630.229
	AA	3.299.422	2.977.938
	A	607.451	610.199
	BBB	882.117	965.383
		9.562.255	9.183.749

Verkrijgingsprijs obligatiefondsen € 9.213.048 (2015: € 9.197.002)

6. Hypothecaire leningen

De hypothecaire leningen zijn verstrekt aan (ex-)personeelsleden. Het verleende kortingspercentage bedraagt gemiddeld 1,4%. De ontvangen zekerheden voor de hypothecaire vorderingen bedragen € 425.000 (2015: € 740.689).

7. Andere leningen

In 2015 is een lening verstrekt aan de koper van de assurantieportefeuille van HJG Verzekeringen B.V. ter grootte van € 1.450.000 met een looptijd van 8 jaar tegen een rentepercentage van 4%. Als zekerheid voor de nakoming van de verplichtingen heeft Zevenwouden een eerste pandrecht op de assurantieportefeuille van de koper. Het saldo ultimo 2016 bedraagt € 1.268.750. Daarnaast loopt er een lening aan een tussenpersoon met een saldo van € 31.432 met een resterende looptijd van 2 jaar tegen een rentepercentage van 6%.

8. Andere financiële beleggingen

Andere financiële beleggingen betreffen beleggingen in deposito's.

9. Vorderingen

Vorderingen op tussenpersonen

Op vordering op tussenpersonen is geen voorziening voor het risico van oninbaarheid in mindering gebracht (2015: 0).

Vorderingen uit herverzekering

Op vordering uit herverzekering is geen voorziening voor het risico van oninbaarheid in mindering gebracht (2015: 0).

Overige vorderingen	2016	2015
Te vorderen schadeloosstelling	411.923	458.425
Voorziening te vorderen schadeloosstelling	-411.923	-406.425
Vordering derdenrekening	-	100.000
Overig	8.207	22.807
	8.207	174.807

10. Belastingen

	2016	2015
Belastinglatentie compensabele verliezen (1)	660.000	655.000
Dividendbelasting	4.686	111.666
	664.686	766.666

De looptijd voor de te vorderen schadeloosstelling bedraagt meer dan een jaar.

(1) Verloop belastinglatentie compensabele verliezen

	2016	2015
Balans 1 januari	655.000	-
Realisatie	-48.886	-
Herwaardering	53.886	655.000
Balans 31 december	660.000	655.000

Per ultimo boekjaar bedragen de compensabele verliezen van de fiscale eenheid Zevenwouden € 3,5 mln. De compensabele verliezen zijn gewaardeerd in de belastinglatentie compensabele verliezen. Bij de berekening ervan is uitgegaan van de verwachte winsten voor belasting uit de meerjarenprognose 2017-2021. Deze meerjarenprognose is afkomstig uit het business plan van Zevenwouden. Bij de waardering van de latentie zijn de winsten gewaardeerd met een risico-voet die oploopt naarmate de winsten verder in de toekomst liggen. Dit is gedaan om tot uiting te brengen dat winsten die verder in de toekomst liggen, moeilijker zijn te voorspellen en daarom een grotere onzekerheidsmarge behoeven. Als gevolg van de gehanteerde risico-voet bedraagt de voorwaartse verliescompensatie die niet tot waardering is gebracht € 0,6 mln. (2015: 0,7 mln.). De verwachte looptijd bedraagt meer dan één jaar. Van deze vordering is € 0 (2015: 0) naar verwachting verrekenbaar binnen 1 jaar. De compensabele (voorvoegings)verliezen van HJG Verzekeringen B.V. bedragen € 0,5 mln. en zijn niet gewaardeerd in de belastinglatentie.

Overige activa

11. Materiële vaste activa 2016

Verloop:

	Hardware	Kantoormachines en -inventaris	Totaal
Boekwaarde 1 januari	42.412	71.425	113.837
Aanschaffingen	10.383	-	10.383
Afschrijvingen	-19.698	-26.560	-46.258
Verkoop/Desinvestering	-	-	-
Waardevermindering	-	-	-
Boekwaarde 31 december	33.097	44.865	77.962
Afschrijvingspercentage	20%	20%	

11 . Materiële vaste activa 2015

Verloop:

Boekwaarde 1 januari

Aanschaffingen

Afschrijvingen

Boekwaarde 31 december

Cumulatieve afschrijving

Afschrijvingspercentage

	Hardware	Kantoormachines en -inventaris	Totaal
Boekwaarde 1 januari	68.101	109.341	177.442
Aanschaffingen	-	-	-
Afschrijvingen	-25.689	-37.916	-63.605
Boekwaarde 31 december	42.412	71.425	113.837
Cumulatieve afschrijving	88.985	170.505	259.490
<i>Afschrijvingspercentage</i>	20%	20%	

12. Liquide middelen

Rekening-courant banken

Spaartegoeden banken

Kas

	2016	2015
Rekening-courant banken	262.763	2.488.228
Spaartegoeden banken	2.701.405	2.850.809
Kas	768	970
	2.964.936	5.340.007

Alle liquide middelen staan ter vrije beschikking van de maatschappij. Over de aangehouden spaartegoeden wordt een variabele spaarrente vergoed.

13. Andere Activa

Deze balanspost betrof onroerend goed dat aangehouden werd voor de verkoop. Het onroerend goed was gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs vermeerderd met overdrachtsbelasting.

14. Overlopende acquisitiekosten

Stand per 1 januari

Afschrijving

Toevoeging

Stand per 31 december

	2016	2015
Stand per 1 januari	971.981	994.901
Afschrijving	-971.981	-994.901
Toevoeging	812.172	971.981
Stand per 31 december	812.172	971.981

15. Eigen vermogen

Herwaarderingsreserve	2016	2015
Balans per 1 januari	114.145	1.443.742
Af: gerealiseerde herwaardering onroerend goed	-	-1.329.597
Balans per 31 december	114.145	114.145

Overige reserves	2016	2015
Balans per 1 januari	14.534.559	14.819.829
Bij: overheveling uit herwaarderingsreserve	-	1.329.597
Bij/af: resultaat boekjaar	358.559	-1.614.867
Balans per 31 december	14.893.118	14.534.559

Aan de Algemene Vergadering van Afgevaardigden wordt voorgesteld het resultaat na belastingen ter grootte van € 358.559 over het huidige verslagjaar volledig toe te voegen aan de overige reserves. Het bestemmingsvoorstel is vooruitlopende op de vaststelling van de jaarrekening reeds toegevoegd aan de overige reserves.

Solvabiliteit	2016
Aanwezige solvabiliteit / Own Funds	13.637.000
Vereiste solvabiliteit / solvabiliteitskapitaalsvereiste	7.743.000
Solvabiliteitspositie	176%

De solvabiliteit is weergegeven op basis van de uitgangspunten die gelden onder het regime van Solvency II. Omdat het Solvency II regime met ingang van 1 januari 2016 in werking trad zijn geen vergelijkende cijfers opgenomen.

Verschil tussen het eigen vermogen in de jaarrekening en de aanwezige solvabiliteit (x EUR 1.000)	2016
Eigen vermogen in de jaarrekening	15.007
Verzekeringsverplichtingen	1.091
Voorziening herverzekeringen	-1.131
Pensioenverplichtingen	-898
Overlopende acquisitiekosten	-812
Overige	380
Aanwezige solvabiliteit / Own Funds	13.637

De vereiste solvabiliteit ofwel het solvabiliteitskapitaalsvereiste ("SKV") per ultimo verslagjaar is onder te verdelen naar de volgende belangrijkste componenten:

Kapitaalsbeslag per risicogroep	Kapitaalsbeslag (x EUR 1.000)
SKV Schaderisico's	6.101
SKV Marktrisico's	1.780
SKV Tegenpartijrisico	890
SKV Overige risico's	513
Diversificatie-effect	-1.541
Vereiste solvabiliteit totaal	7.743

Het SKV schaderisico is opgebouwd uit de volgende componenten:

Type schaderisico's	Kapitaalsbeslag (x EUR 1.000)
SKV catastroferisico	4.503
SKV premie- en reserverisico	3.141
Diversificatie-effect	-1.548
SKV schaderisico	6.101

Uit de opbouw van het kapitaalsbeslag valt af te leiden dat Zevenwouden in het berekende kapitaalsbeslag het meest gevoelig is voor catastrofes.

In de SKV voor marktrisico zijn de belangrijkste risico's het renterisico, aandelenrisico en concentratierisico.

Door de risico's die tijdens de uitoefening van de bedrijfsactiviteiten kunnen ontstaan tijdig vast te stellen, te analyseren, te meten, te beheersen en te controleren, wil de directie van Zevenwouden minimaal 125% van de SCR aanhouden als interne solvabiliteitseis. Geen enkel reëel evenement mag de solvabiliteit met meer dan 25% schaden. Het doorlopen van de risicobeheercyclus, waarvan de Own Risk Solvency Assessment ("ORSA") deel uitmaakt, levert waardevolle nieuwe inzichten op. Deze inzichten kunnen worden gebruikt om de risicobereidheid en –profiel bij te stellen. Door middel van de doorrekening van diverse stress-scenario's in de ORSA wordt de passendheid van deze interne solvabiliteitseis getoetst. Uit deze doorrekeningen is gebleken dat deze eis passend is voor Zevenwouden waarbij voldoende veiligheidsmarge in acht wordt genomen ten opzichte van de wettelijke ondergrens van 100%.

16. Technische voorziening

Voorziening voor niet-verdiende premies

Een deel van de premietermijnen is niet gelijk aan het boekjaar. Vooruitontvangen premies worden op de balans onder dit hoofd gepassiveerd. De premies herverzekeraar betreft het aandeel van de herverzekeraar in de vooruit ontvangen premies. De voorziening heeft een kortlopend karakter.

Uitkomst toereikendheidstoets premievoorziening

Per ultimo boekjaar is een kwantitatieve toereikendheidstoets uitgevoerd op de premievoorziening. De uitkomst van de toets heeft ertoe geleid dat een voorziening voor niet-toereikende premie is gevormd. De voorziening niet-toereikende premies maakt in de balans deel uit van de gepresenteerde voorziening voor niet verdiende premies.

<i>Voorziening niet verdiende premies</i>	2016	2015
Balans 1 januari	2.643.470	2.715.541
Onttrekkingen	-2.643.470	-2.715.541
Dotaties	2.200.636	2.643.470
Dotatie voorziening niet-toereikende premie	153.282	-
Balans 31 december	2.353.918	2.643.470

Voorziening voor te betalen schaden

Verloop (in duizenden euro's):

	Bruto		Herverzekeringsdeel		Eigen rekening	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Balans 1 januari	8.374	7.501	3.661	2.601	4.713	4.900
Betaald vorige tekenjaren	-3.519	-3.170	-775	-566	-2.744	-2.604
Vrijval/toevoeging vorige tekenjaren	-1.992	-529	-1.700	-46	-292	-483
Schadereserve oude tekenjaren ultimo boekjaar	2.863	3.802	1.186	1.989	1.677	1.813
Schadereserve huidig tekenjaar	2.219	4.572	43	1.672	2.176	2.900
Balans 31 december	5.082	8.374	1.229	3.661	3.853	4.713

Onder voorziening voor nog te betalen schaden zijn bedragen opgenomen voor claims die door de maatschappij worden betwist of waarvoor verhaalsacties bij derden zijn ingesteld. Zevenwouden hanteert bij deze claims een prudent schadereserveringsbeleid waarbij in beginsel de verzekerde som inclusief bijkomende kosten worden gereserveerd. Gezien de onzekere uitkomst van juridische procedures en verhaalsacties in deze zijn deze claims voor 100 % in de schadelast opgenomen. Afhankelijk van de uitkomsten hiervan kan een bedrag ten gunste van het resultaat vrijvallen.

In de reserveringen boekjaar is een bedrag van €332.000 (2015: € 541.000) opgenomen als voorziening voor nagekomen schademeldingen. De schattingsmethode voor nagekomen schademelding is per 1 januari 2016 aangepast. Dit leidde tot een verlaging van de voorziening voor nagekomen schademeldingen van €110.000.

De vrijval vorige tekenjaren in boekjaar 2016 komt hoofdzakelijk voor rekening van de branche brand. In het schadejaar 2008 is een grote schade ad € 1.397.000 na een langdurige schadeprocedure in het voordeel van maatschappij beslist. De totale schadeclaim was grotendeels herverzekerd.

Uitkomst toereikendheidstoets schadevoorziening

Op basis van de positieve uitloopresultaten van de schadereserve over de voorgaande jaren wordt de voorziening voor te betalen schaden toereikend geacht.

Voorzieningen

17. Belastingen

	2016	2015
<i>Verloop belastinglatentie tijdelijke verschillen</i>		
Balans 1 januari	258.434	633.136
Correctie latentie vorig boekjaar	-9.890	219.752
Correctie waardering vastgoed	-	-152.139
Realisatie beleggingen	-48.886	-443.199
Herwaardering beleggingen	127.554	884
Balans 31 december	327.212	258.434

De latente belastingschuld heeft betrekking op belastbare tijdelijke verschillen tussen fiscale en commerciële waardering ten aanzien van beleggingen. De verwachte looptijd van de volledige latentie is langer dan een jaar.

18. Pensioenvoorziening

<i>Verloop:</i>	2016	2015
Balans 1 januari	-	-
Toevoeging	150.000	-
Balans 31 december	150.000	-

De pensioenvoorziening is gevormd ter dekking van nog af te financieren indexatielasten van opgebouwde pensioenaanspraken van deelnemers. De pensioenregeling betreft een toegezegd pensioen dat gebaseerd is op een middelloonstelsel. De uitvoerder van de pensioenregeling is Aegon Levensverzekering N.V.

19. Overige voorzieningen

	2016	2015
Voorziening deelneming (1)	304.700	474.241
Reorganisatievoorziening (2)	61.565	250.000
Voorziening jubileumuitkeringen (3)	48.663	65.231
	414.928	789.472

1) Voorziening deelneming

De voorziening deelneming is toegelicht bij het onderdeel Beleggingen in groepsmaatschappijen.

2) Reorganisatievoorziening

Verloop:	2016	2015
Balans 1 januari	250.000	-
Onttrekking/toevoeging	-188.435	250.000
Balans 31 december	61.565	250.000

De reorganisatievoorziening is gevormd ter dekking van de lasten van ontslaguitkeringen, frictiekosten, eventuele kosten van mobiliteit en/of sociale regelingen en de kosten van deskundige ondersteuning bij het reorganisatieproces en de afronding ervan.

(3) Voorziening voor toekomstige jubileumuitkeringen

Belangrijke uitgangspunten zijn:

- disconteringsvoet 4%;
- gebaseerd op stand salarissen ultimo jaar
- blijfkans: 100%
- inclusief verwachte sociale lasten

Verloop:	2016	2015
Balans 1 januari	65.231	69.551
Onttrekking/toevoeging	-16.568	-4.320
Balans 31 december	48.663	65.231

De voorziening heeft in het algemeen een langlopend karakter. Circa € 0 (2015: € 6.332) heeft een looptijd korter dan een jaar.

	2016	2015
20. Belastingen en sociale lasten		
Loonheffing	64.282	75.713
	64.282	75.713

21. Overige schulden	2016	2015
Accountantskosten	96.126	67.150
Toezegging brandpreventiefonds	51.165	51.165
Actuariskosten	33.516	23.121
Crediteuren	27.108	107.441
Compliancekosten	10.000	-
Kosten vermogensbeheer	7.000	-
Salarissen en overige vergoedingen	562	62.403
Overig	137.345	15.851
	362.822	327.131

22. Overlopende passiva

Reservering vakantiedagen

2016	2015
34.250	50.000
34.250	50.000

Toelichting op de onderscheiden posten van de winst- en verliesrekening

23. Uitloopresultaten voorziening bruto schaden (in duizenden euro's)

Boekjaar	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Branche	Brand		Motorrijtuigen		Aansprakelijkheid		Overig		Totaal	
<i>Schadejaar</i>										
-1	-371	-249	-45	-59	-143	-168	-33	-57	-592	-533
-2	-20	-75	1	-6	51	212	9	19	41	150
-3	-99	-115	-1	-5	76	8	-8	4	-32	-108
<i>Ouder</i>	-1.409	-88	-4	52	-	-4	5	2	-1.408	-38
Uitloopresultaat	-1.899	-527	-49	-18	-16	48	-27	-32	-1.991	-529
Schadelast verslagjaar	5.190	9.269	286	217	705	1.001	195	299	6.376	10.786
Brutoschade	3.291	8.742	237	199	689	1.049	168	267	4.385	10.257

23. Uitloopresultaten voorziening schaden na herverzekering (in duizenden euro's)

Boekjaar	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Branche	Brand		Motorrijtuigen		Aansprakelijkheid		Overig		Totaal	
<i>Schadejaar</i>										
-1	-23	-271	-45	-59	-143	-168	-30	-40	-241	-538
-2	-21	-50	1	-6	51	212	9	19	40	175
-3	-67	-115	-1	-5	76	2	-9	5	-1	-113
<i>Ouder</i>	-89	-85	27	45	-30	31	1	1	-91	-8
Uitloopresultaat	-200	-521	-18	-25	-46	77	-29	-15	-293	-484
Schadelast verslagjaar	5.190	7.624	286	217	705	1.001	153	272	6.334	9.114
Schade eigen rekening	4.990	7.103	268	192	659	1.078	124	257	6.041	8.630

Het positieve uitloopresultaat in boekjaar 2016 komt hoofdzakelijk voor rekening van de branche brand. In het schadejaar 2008 is een grote schade ad € 1.397.000 na een langdurige schadeprocedure in het voordeel van maatschappij beslist. De totale schadeclaim was grotendeels herverzekerd.

De omvang van de netto-uitloopresultaten is nauwelijks afwijkend van het bruto-uitloopresultaat, omdat voor de gewijzigde dossiers geen herverzekeringscontracten van toepassing zijn met uitzondering van het hiervoor genoemde schadedossier.

24. Bedrijfskosten

Acquisitiekosten		2016	2015
<i>Acquisitiekosten</i>	Doorlopende provisie	3.444.443	3.904.770
	Tekencommissie	1.926.648	2.145.488
		5.371.091	6.050.258
<i>Wijziging overlopende acquisitiekosten</i>			
	Doorlopende provisie	108.729	14.043
	Tekencommissie	51.080	8.877
		159.809	22.920
Beheer- en personeelskosten en afschrijvingen		2016	2015
Personeelskosten (1)		2.869.862	2.837.038
Afschrijvingen immateriële vaste activa		-	5.357
Afschrijvingen materiële vaste activa		46.258	63.605
Overige bedrijfskosten		1.509.805	1.786.098
Toegerekende kosten aan Noorderlinge B.V.		-1.760.364	-1.835.000
		2.665.561	2.857.098

De toegerekende kosten zijn gelijk aan de tekencommissie-inkomsten van Noorderlinge B.V.

De maatschappij heeft een kantoorgebouw zowel in gebruik als in eigendom. Hiervoor wordt een interne huurlast ter grootte van circa € 116.100 per jaar aan de technische rekening toegerekend. De huurlast is inbegrepen onder de overige bedrijfskosten.

(1) Specificatie personeelskosten

Salarissen	2.125.897	1.829.054
Sociale lasten	236.561	252.162
Pensioenkosten	332.248	245.022
Overige personeelskosten	175.156	510.800
	2.869.862	2.837.038

De pensioenkosten bestaan in beide verslagjaren uit de met de pensioenuitvoerder overeengekomen premie. In verslagjaar 2016 is aanvullend een dotatie ter grootte van € 150.000 aan de pensioenvoorziening onder de pensioenkosten opgenomen.

Werknemers

Zevenwouden had gedurende het boekjaar gemiddeld, berekend op fulltime basis, 28 werknemers in dienst (2015:32).

Bezoldiging Raad van Commissarissen en Algemene Vergadering van Afgevaardigden

Voor de bezoldiging van de Raad van Commissarissen en de Algemene Vergadering van Afgevaardigden kwam in 2016 een bedrag van € 37.677 (2015: € 38.578) ten laste van de maatschappij.

Bezoldiging (gewezen-) directie.

Voor de bezoldiging van de directie kwam in 2016 een bedrag van € 338.863 ten laste van de maatschappij (2015: € 289.022). De bezoldiging is bepaald op basis van de componenten van RJ271. Voor de ter beschikking stelling van een auto zijn de totale lease- en brandstofkosten toegekend aan de bezoldiging.

Hypothecaire leningen aan directie

	2016	2015
Verstrekte leningen	-	85.000
Gemiddelde rentevoet	-	3,1%

Honoraria accountantsorganisatie

De totalen van de ten laste van het resultaat van het boekjaar gebrachte honoraria voor werkzaamheden van de externe accountant (KPMG Accountants N.V.) (2015: Ernst & Young Accountants LLP) en de accountantsorganisatie bedraagt € 80.768. Dit bedrag is als volgt onder te verdelen:

	2016	2015
Controle van de jaarrekening	80.768	72.601
Nagekomen kosten van de controle 2015	-	11.135
Andere controle-opdrachten	-	10.000
	80.768	93.736

25. Resultaat technische rekening

Het technische resultaat is toe te rekenen aan een aantal branchegroepen. Het technische resultaat van de belangrijkste branchegroepen is als volgt verdeeld (in duizenden euro's):

<i>Technische rekening</i>	Brand	Aansprakelijkheid	Motorrijtuigen	Overig	Totaal
Verdiende premies eigen rekening	11.941	1.053	234	437	13.665
Van niet-technische rekening toegerekende opbrengsten uit beleggingen	107	9	2	6	124
Schaden eigen rekening	-4.990	-659	-268	-124	-6.041
Totaal bedrijfskosten	-7.067	-604	-114	-302	-8.087
Resultaat technische rekening	-9	-201	-146	17	-339
Herverzekeringssaldo	3.242	66	49	213	3.570

Niet-technische rekening

26. Opbrengsten uit overige beleggingen	2016	2015
Leningen	57.240	158.052
Banken	5.470	50.475
Hypotheken	10.554	17.567
Diversen	2.192	-485
Aandelenfondsen	-	-
Obligatiefondsen	31.239	-
	106.695	225.609

27. Ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen	2016	2015
<i>Ongerealiseerde winst op beleggingen</i>		
Obligatiefondsen	362.461	3.538
Aandelenfondsen	177.829	-
Onroerend goed	147.981	-
	688.271	3.538
<i>Ongerealiseerd verlies op beleggingen</i>		
Obligatiefondsen	-	16.791
Aandelenfondsen	-	161.264
Onroerend goed	-	50.000
	-	228.055

28. Gerealiseerd resultaat beleggingen	2016	2015
<i>Gerealiseerde winst op beleggingen</i>		
Aandelenfondsen	-	5
Obligatiefondsen	-	21
Onroerend goed	493	-
	493	26
<i>Gerealiseerd verlies op beleggingen</i>		
Onroerend goed	10.346	24.516
Aandelenfondsen	-	-19
	10.346	24.497

29. Toerekening uit opbrengst beleggingen aan technische rekening

Een deel van de opbrengst uit beleggingen in de niet-technische rekening wordt toegerekend aan de technische rekening. Deze wordt berekend op basis van het deel van het eigen vermogen dat binnen Zevenwouden als noodzakelijk aanwezige solvabiliteit is bepaald.

30. Belastingen

	2016	2015
<i>Mutaties belastinglatentie voor compensabele verliezen</i>		
Initiële waardering u.h.v. verliescompensatie	-	655.000
Realisatie gedurende boekjaar	-48.886	-
Herwaardering toekomstige winsten	53.886	-
Totale mutatie	5.000	655.000
<i>Mutatie latente vennootschapsbelasting u.h.v. tijdelijke verschillen:</i>		
Realisatie beleggingen	48.886	443.199
Overige mutaties	-117.663	-223.331
Totale mutatie	-68.777	219.868
Totale vennootschapsbelasting	-63.777	874.868

Ondertekening van de jaarrekening

Leeuwarden, 21 april 2017

Raad van Commissarissen

Directie

C.B. Mulder, voorzitter

W.R.D.W. Nauta, voorzitter a.i.

W.O. Sierksma

B.P. Posthumus

S. Faber

Overige gegevens

Statutaire regeling betreffende de bestemming van de winst

De statutaire bepalingen inzake de winstverdeling zoals vastgesteld in artikel 17 van de statuten is als volgt:

1. Ten laste van het batig saldo blijkens de jaarrekening worden tenminste zodanige bedragen toegevoegd aan de algemene reserve als nodig zijn om de solvabiliteitsmarge aanwezig te doen zijn waarover de maatschappij krachtens de Wet op het Financieel Toezicht dient te beschikken.
2. Indien de jaarrekening van enig boekjaar een nadelig saldo aanwijst, zal het tekort worden gedekt ten laste van de algemene reserve of uit een of meer aanwezige reservefondsen. Ten laste van door de wet voorgeschreven reserves mag een tekort slechts worden gedelgd voor zover de wet dat toestaat.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Voor de controleverklaring wordt verwezen naar de separate bijlage.